

יד
מהר"י

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק

בא

שבט ה'תשפ"א ב'של"ב
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

ביאור דברי מהרי"ץ זיע"א בעץ חיים עה"פ כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני י"י רופאך.

ענייני "התפילה המיוחדת" לרפואת חולי מגפת ה"קורונה" רח"ל עלפי נוסח תפילה שייסד מהרי"ץ זצוק"ל לרפואת מכת האבעבועות שהיתה בזמנם, ומוגהת מכת"י, במעט שינויים הנצרכים בעת ובעונה הזאת, מאת מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א.

מצות מעקה השמר לך ושמור נפשך מאד, צורך לקיחת החיסון נגד קורונה, המשך ביאור העניין באריכות, מבחינה הלכתית ומבחינה השקפתית, ומפריך טענות המתנגדים לכך שהתפרסמו, והמסקנא למעשה.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642 שלוחה 6

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 579

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

השיעור מוקדש לרפואת ולהצלחת ר' לוי שמעיה הי"ו מהעיר רחובות ת"ו, בעבור שהתנדב למוסדות יד מהרי"ץ, לע"נ אביו רבי שלמה בן דוד דמרמרי הלוי ז"ל, ולע"נ אביעד בן שמעיה ז"ל, ולע"נ מנשה בן אליעזר ז"ל, ולע"נ שאול בן מנשה ז"ל, וכן לרפואת ולהצלחת נות ביתו מרת יפה בת מנשה שתחי'. המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיו, ומכל צרה ונוק יצילהו, וימלא הקב"ה כל משאלות ליבו וליבכם לטובה, אכ"ר.

בשם רחמן.

השיעור מוקדש לרפואת ולהצלחת ר' לוי שמעיה הי"ו מהעיר רחובות ת"ו, בעבור שהתנדב למוסדות יד מהרי"ץ, לע"נ אביו רבי שלמה בן דוד דמרמרי הלוי ז"ל, ולע"נ אביעד בן שמעיה ז"ל, ולע"נ מנשה בן אליעזר ז"ל, ולע"נ שאול בן מנשה ז"ל, וכן לרפואת ולהצלחת נות ביתו מרת יפה בת מנשה שתחי'. המקום ברוך הוא ירצה נדבתו, ויברך מעשי ידיו, ומכל צרה ונוק יצילהו, וימלא הקב"ה כל משאלות ליבו וליבכם לטובה, אכ"ר.

זהו יהודי בעל לב טוב, אשר בזמן האחרון מתפלל איתנו בבוקר, בתפילת שחרית. בטח ישנם כאלה שיחשבו כי שם משפחתו 'דמרמרי' זאת טעות וצ"ל דמארי, אבל צריכים לדעת כי הם שני מקומות שונים בתימן. ישנו מקום ידוע הנקרא דמאר, וישנו מקום אחר בלתי מפורסם הנקרא דמרמר. ויש אף בדיואן שיר, של חכם אחד המכונה בשם דמרמרי. כמודפס בדיואן חפץ חיים דף ר"ג, אני אשיר לאל חי וכו' סימן דוד שלמה דמרמרי.

ביאור דברי מהרי"ץ זיע"א בעץ חיים עה"פ כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני י"י רופאך.

הפסוק אומר [שמות ט"ז, כ"ו] וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהִישָׁר בְּעֵינֶיךָ תִּעֲשֶׂה וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתַי וְשִׁמְרַתָּ כָּל חֻקָּיו, כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שִׁמְתִי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ רֹפֵאֲךָ.

כותב על כך מהרי"ץ זיע"א בעץ חיים [דף כ"ז ע"א], 'כל המחלה, אפשר שרומז אל קושי וחיזוק הלב. כי אני י"י רפאך, ר"ת אַרְיָךְ, שמשם באה הרפואה.

נראה שמהרי"ץ בא לתרץ שני דיוקים.

ראשית, 'כל' המחלה, מה המלה 'כל' באה לרבות? דבר שני, למה כתוב 'המחלה' בלשון יחיד? לכאן היה צריך להיות כתוב 'כל המחלות'?

לכן אומר מהרי"ץ, כי המלה 'כל' באה לרמוז על קושי וחיזוק הלב. פרעה הכביד והקשה את ליבו, זהו גם אחד החללים שהיה למצרים. ישנו מצב ח"ו שהאדם מקשה את ליבו, מתעקש, א"כ הקב"ה מבטיח כי אם שמוע תשמע וגו', הוא יסיר את העניין הזה, שלא יהיה לאדם את

הקושי הזה. לכן כתוב 'המחלה' בלשון יחיד. ולגבי 'כי אני י"י רפאך' אומר מהרי"ץ כי זהו ר"ת ארי"ך, שמשם באה הרפואה.

ענייני "התפילה המיוחדת" לרפואת חולי מגפת ה"קורונה" רח"ל עלפי נוסח תפילה שיסד מהרי"ץ זצוק"ל לרפואת מכת האבעבועות שהיתה בזמנם, ומוגת מכת"י, במעט שינויים הנצרכים בעת ובעונה הזאת, מאת מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א.

בעז"ה אחרי השיעור נשתדל בתפילה, תפילה מיוחדת לרפואת חולי הקורונה, שתהיה בעז"ה עת רצון, בתרועה וקול שופר. בעוה"ר ישנם אנשים רבים חולים, עוד הערב העיד לי מישהו שהיה בבית חולים, הדסה בירושלים או מעייני הישועה כאן בב"ב, שראה כי אין מקום לאנשים, בתי החולים מלאים עד אפס מקום. הוא אומר, כי כבר שמים מיטות בחניונים, בכדי להשכיב את החולים. ה' ירחם. ושמענו עוד כהנה וכהנה. לכן בעז"ה נאמר את התפילה לאחר סיום השיעור.

את התפילה הזאת, ייסד מהרי"ץ זיע"א. כידוע בארץ תימן היתה מגיפה שכיחה של אבעבועות של ילדים, רח"ל, ילדים רבים הלכו, ממש בכמויות. בתימן לא היה חיסון. עניין החיסונים בעולם זהו דבר חדש, שהתחיל לפני כמאתים וחמשים שנה. מחלת האבעבועות רוח, שהיתה עושה שמות בעולם. ובמקרה, "במקרה" במרכאות, התגלה עניין החיסון. [על ידי מחלה של פרות, שנתגלה כשחלבו אותן כי מי שנדבק בחולי הזה לא נדבק יותר באבעבועות השחורות וכו', כיעויין באריכות בספר הברית, ובס' תולדות הארץ ורשא תר"א דף פ"ג, והובא בקונטרס החיל והחוסן (שנדפס זה מקרוב) דף 16 18]. דהיינו, לקחת מהחולי עצמו משהו מועט, חלש, הקב"ה ברא בגוף טבע שהוא נלחם עם מי שמזיק לו, וכך התחכמו והתגברו על המחלה, וב"ה אין מה להשוות למה שהיה לפני כן. אבל בתימן לא היה את החיסון הזה.

אם ראייתם תימנים מהדור שעבר, שיש להם נקבים וחורים בפניהם, אלו מהילדים אשר חלו

שערי יצחק – השיעור השבועי

אותה מהרש"צ, מכיון שישנם שינויים ביניהם. ישנם קצת שינויים, רובם לא משמעותיים. והשינוי העיקרי, י"י י"י כתוב פעמיים, וזה כמו ב"ג מדות, י"י י"י אל רחום וחנון וגו', כי אצל הרש"צ כתוב י"י רק פעם אחת. וישנם עוד הבדלים קטנטנים, כגון בהמשך במקום 'ישמור אותם', לגבי יוסף, נדפס בתהלים כתר מלכות 'תשמרם'. א"כ רואים, שהוא לא העתיק זאת מהרש"צ. לגבי השינוי של י"י י"י, זה גם בכת"י שאצלי כתוב כך. ולא מובנת גירסתו, מדוע ביוסף (הכוונה מי שענה ליוסף וכו') 'ישמרם', ולגבי אברהם ואהרן 'ישמור'. [יש דבר אחד שכנראה העתיק שם בכתר מלכות ממני, מבלי לציין את המקור, וזה לפני כן, בדף 468, תפילה על קברות הצדיקים, שהיא לקוחה מתוך נוסח התפילה על קבר מהר"ש שבזו שהדפסתי לראשונה מכת"י שבידי, בסוף תהלים תורת אבות דף רע"א ער"ב].

בקיצור, יש את התפילה הזאת, על האבעבועות, בשלושה כתבי יד דלעיל, ויש גם בכת"י נוספים.

מתאים למהר"ץ לחבר את התפילה הזאת. ראשית, בגלל מכת האבעבועות, שהזכיר אותה בעץ חיים, וכדלעיל. דבר שני, אם תראו בשורה הרביעית-חמישית, **שְׁלַח לָהֶם רְפוּאָה שְׁלִימָה מִמְּקוֹר רְחֻמֶיךָ. אַרְךְ אַפִּים, הַיּוֹצֵא מִרְאשֵׁי תִיבוֹת פְּסוּק כִּי אָנֹכִי יְיָ רַפְּאֵךְ**, הדבר מתאים למ"ש מהר"ץ בע"ח לגבי הפסוק הזה. 'ארך אפים' זה אחד מ"ג מדות, יוצא מפסוק 'כי אני י"י רפאך', ארי"ך. מה שהבאנו בתחילת דברינו.

המקור לכך, הוא בספר הזוה"ק בכמה מקומות, כגון באידרא זוטא [פרשת האזינו דף רפ"ט ע"א], חוטמא, בהאי חוטמא, בנוקבא דפרדשקא דביה, נשיב רוחא דחיי לזעיר אנפין. ובהאי חוטמא, בנוקבא דפרדשקא, תלייא ה', לקיימא ה' אחרא דלתתא. ודא רוחא נפיק ממוחא סתימאה, ואקרי רוחא דחיי. ובהאי רוחא, זמינין למנדע חכמתא, בזמנא דמלכא משיחא. דכתיב, [ישעיה י"א] ונחה עליו רוח יי

באבעבועות. זה משחית להם את תואר הפנים, כמו מצה אשכנזית. הפנים שלהם נהיו ממש נקבים נקבים, ע"י האבעבועות הללו. ה' ישמור. אלו הם ששרדו את המחלה, עשו להם רפואה אשר אמנם כיערה את פניהם, אבל זכו והחזיקו מעמד. ברוך ה'.

זאת התפילה שייסד מהר"ץ, לרפואת החולים. לא מצאתי לה מקביל. ישנה עוד תפילה אחרת, לעצירת המגיפה, זה מה שאנחנו אומרים בכל יום אחרי פיתום הקטורת, רבון העולמים באנו לחלות פניך שתעצור/שתמנע מגיפה מעלינו וכו'. את התפילה הזאת, עוד לפני מהר"ץ, כבר הביא אותה מהר"י ונה בתכלאל שלו, ומהר"ץ מעיר כי צ"ל שתמנע במקום שתעצור. וז"ל, 'שתמנע', הכי גרסין ברוב הפעמים. והטעם, לפי שנהגו להתחנן בה בעת נפילת מכת האבעבועות חס ושלום בתינוקות, ה' ישמרם מכל פגע ומקרה. ואין זו נקראת מגפה, וכמעט בחסדיו יתברך אין נמצא דְּבַר חס ושלום באלו הכפרים, דתנאים רבים יש בו. ולזה אומרים שתמנע, שלא לפתוח פה לשטן. וכבר הרחבנו על כך בזמנו ועייני שיעור מוצש"ק כי תשא, ויק"פ, ויקרא, שנת התש"פ. תפילה זו מקורה בספר שלטי הגבורים למה"ר אברהם הרופא, משער אריה, דף קכ"ז ובדפוס החדש, בדף ת"פ. ושם היא ביתר אריכות מאשר בתכלאל של מהר"י ונה ומהר"ץ. אינני יודע מי קיצר אותה.

אבל כאן זאת תפילה לרפואת החולים, לא לעצירת המגיפה אלא תפילה בעד החולים. התפילה הזאת נדפסה כבר ע"י הרש"צ בסוף תכלאל עץ חיים מהדורא בתרא [בסוף החלק השליש], בהוצאה השנייה שלו, ירושלים התשל"ט. הוא כתב כי זאת תפילה 'מיוחסת' למהר"ץ, אינני יודע מדוע הוא כתב 'מיוחסת', אולי בגלל שהוא לא מצא זאת בכת"י של מהר"ץ, אבל בכת"י שאני ראיתי כתוב 'זו תפילה על האבעבועות למהר"ץ ז"ל'. למה לפקפק? כמו כן נדפס בסוף תהלים כתר מלכות [דף 482], מישהו הדפיס את התפילה הזאת שם, בפשיטות שהיא מאת מהר"ץ. והוא לא העתיק

רוח חכמה ובינה וגו'. האי חוטמא, חיינ מכל סטריין, חידו שלימא. נחת רוח. אסותא. אסותא היינו רפואה. בחוטמא דזעיר אנפין (כמה דאוקימנא) כתיב, [שמואל ב', כ"ב] עלה עשן באפו וגו'. והכא כתיב [ישעיה מ"ח] ותהלתי אחטם לך. 'אריך אנפין' רמוז במלים האלה, יש לכויץ את הראשי תיבות הזה, כי יש בכך סגולה לפעול את הרפואה.

עוד שם בזוה"ק [דף רצ"ב ע"ב], אבל ארך אפים, אסותא דאנפין. דהא לא אשתכח אסותא בעלמא, אלא בזמנא דאשגחין אנפין באנפין.

גם רבינו האר"י ז"ל בספר הליקוטין [פרשת בראשית] אומר כך, אריך, לשון רפואה. כנראה מלשון הפסוק, **כִּי אֵעָלָה אֲרָכָה לָךְ וּמִמִּפְּוֹתֶיךָ אֲרָפְאֵךְ** [ירמיהו ל', י"ז]. נותן ארוכה ותיקון לעולמות. וכלשון הפסוק בישעיה [נ"ח, ח"ג], **וְאֲרָכְתָּךְ מִהָרָה תִּצְמָח.**

ציינתי [בנפלאות מתורתך ע"פ כל המחלה וגו'] עוד כמה ספרים שמדברים על כך, כגון מים אדירים על אידרא זוטא [דף ק"ו], אבן יקרה הלכות ביקור חולים [סימן של"ה], שלחן המערכות – סתרי חכמה וכו'. נמצא עכ"פ כי זהו דבר מבוסס ומיוסד על אדני פז.

כמובן, שכאשר אומרים י"י י"י, צריך לשים לב להיזהר להפסיק ביניהם. רבינו בחיי מזהיר על זה [בפרשת כי תשא], ואחריו בעוד ספרים רבים, שלא לומר י"י י"י ביחד, אלא להפריד ביניהם. הרי יש פסיק בינתיים. ע"כ צריך להיזהר שלא להגיד זאת בבת אחת. ואולם לא להפסיק ביניהם יותר מדאי, כמבואר בשיעור מוצש"ק וילך התשע"ג.

דבר נוסף שצריך לעמוד עליו כאן בתפילה הזאת, **מִי שֶׁעָנָה לְאַהֲרֵן הַפִּהֵן, בְּעֶמְדוֹ בֵּין הַחַיִּים וּבֵין הַמֵּתִים. וְעֶצֶר מְלֹאכִים מְשֻׁחִיתִים. יִשְׁמֹר חוֹלֵי כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִכָּל פְּגָעִים רָעִים, וּמִכָּל שְׁנוּיֵי מְזֻגִים וְעֵתִים.**

לכאורה, היינו חושבים, מנין למהרי"ץ שהיו 'מלאכים'? הרי לכאורה היה רק מלאך אחד? בכל מאמרי חז"ל שחיפשתי, אין המדובר על הרבה מלאכים. למשל על הפסוק בפ' קרח

[במדבר י"ז, י"ג] **וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַיַּעֲצֵר הַמַּגֵּפָה, רַשׁ"י מְבִיא בַז"ל, אַחַז אֶת הַמֶּלֶאך, וְהַעֲמִידוֹ עַל כְּרוֹ. א"ל הַמֶּלֶאך, הַנַּח לִי לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹתֵי. א"ל מִשָּׁה, צוֹנֵי לַעֲכָב עַל יַדְךָ. א"ל, אֲנִי שְׁלוּחוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְאַתָּה שְׁלוּחוֹ שֶׁל מִשָּׁה. א"ל, אֵין מִשָּׁה אֹמֵר כְּלוֹם מִלְּבוֹ, אֲלֵא מִפִּי הַגְּבוּרָה וְכוּ'. מִלֶּאךְ אַחַד. מִנֵּין לְמַהרִּי"ץ שֶׁהֵיוּ כְּמַה מְלֹאכִים? לְמַה כְּתָב זְעֵצֵר "מְלֹאכִים" מִשְׁחִיתִים?**

מלבד רש"י דלעיל, גם בתנחומא וברבינו בחיי מוזכר מלאך בלשון יחיד. וכן בכל המדרשים המסודרים בתו"ש שם בפרשת קרח.

חושבני, וזהו כלל בהרבה מקומות, פעמים רבות מדברים כגון על 'המלאך גבריאל', 'המלאך מיכאל', מלאך הברית – אליהו הנביא בברית מילה, צריכים לדעת שלא מדברים רק על מלאך אחד. כי לכל מלאך, ממונים מתחתיו רבבות מלאכים. מחנות של מלאכים, כנזכר בפרקי דרבי אליעזר פרק ד', ושאר ספרים. גם לגבי אליהו הנביא שבא לברית מילה, זה לא שהוא תמיד בא, הדבר תלוי, אם יש לאדם זכות מיוחדת בכדי שהוא יגיע בעצמו, אבל זה ניצוצות שלו או אלו הממונים מתחתיו.

למשל, כתוב בספר החיים לאחיו של מהר"ל מפראג, כי גמר"א זהו ראשי תיבות, ג'בריאל מ'יכאל ר'פאל א'זריאל. אדם הלומד גמרא, יש לו זכות שמלווים אותו ארבעה מלאכים. [עיין שיעור מוצש"ק שלח לך התשע"ט].

לכאורה, מה הפירוש? ישבנו בבית המדרש ולמדנו, יצאנו מבית המדרש לאחר שכל אחד למד גמרא, עם מי ילך גבריאל? וכן השאר? הרי כל אחד צריך את ארבעת המלאכים? איך יהיה לכל אחד את המלאכים הללו שישמרו עליו? התשובה היא, לא, זה אינו המלאך גבריאל בעצמו. המלאכים שתחתיו, נקראים בשם גבריאל. וכן לגבי מיכאל רפאל ואוריאל. הם נקראים על-שם המלאך הגדול שמעליהם. וכהנה וכהנה.

שערי יצחק – השיעור השבועי

בהערות מובא, כנראה שצ"ל, ועפ"י כוונות האר"י על "מקולות מים רבים" (והכוונה למה שכתוב בפרי עץ חיים, שער השבת פרק ח', עיי"ש).

אשרי מי שיבין, מה הקשר של 'מים רבים' עם הרפואה, שזאת סגולה לרפואה. אבל הבאתי זאת, רק בגלל שאולי זהו המקור והיסוד למה שכתב לנו מהרי"ץ כאן.

שאלה מהקהל: הלשון אריך, זהו כפי מה שאומרים בנוסחאות מסוימות [בברכת רפאנו בשמו"ע] והעלה 'ארוכה' ומרפא?

תשובת מרן שליט"א: כן. זהו הפשט הפשוט. אבל כאן מהרי"ץ מדייק, שישנה את המלה אר"י, דהיינו את השם הקדוש הזה, ארך אפים, הרמוז במלים האלה כי אני י"י רפאך, בראשי התיבות. כי יש לכוין את זה.

*

בסך הכל מה שעשינו כאן, שינינו כמה פרטים בנוסח, כי מהרי"ץ יסד את הנוסח לגבי ילדים החולים במכת האבעבועות, ילדי כל עמו ישראל, טפינו ועוללינו, שיניתי זאת והוספתי כמה דברים קטנים בכדי שיתאים לנו.

כמרכן, הוספתי לגבי יוסף את המלה 'הצדיק', כי היה כתוב, אברהם אבינו, יוסף, ואהרן הכהן. לא מתאים שרק יוסף יהיה בלי תואר, לכן הוספנו במיוחד את המלה 'הצדיק'.

הוספנו את התקיעות בשופרות, לפני ולקראת הסיום, כי אין זאת זה במקור.

וכן בסוף, שיאמרו הקהל כאחד בטעמים, את הפסוק והיה אם שמוע תשמע וגו', מלבד הניקוד של כליהתפילה והחלוקה לפיסקאות, והביאורים בשולי הדף, שעשינו בס"ד לתועלת ולזיכוי הרבים [כמודפס בסוף חוברת זו].

זה משלנו. גם את התוספת, 'ובכללם פלוני בן פלוני', אין את זה במקור.

ויה"ד שה' ישמע קול תפילתנו ותחנונו ברצון, אכ"ר. ובשיעור הבא, נוסף פרטים נוספים לגבי תפילה זו.

אותו הדבר להבדיל ח"ו מלאך המות, ישנן ראיות לכך, כגון בספר חסד לאברהם, כי יש הרבה מלאכים מתחתיו, זה לא הוא בעצמו.

כנראה ה"ה בנ"ד, הרי היו שם ארבע עשרה אלף במגיפה, שמתו תוך זמן קצר מאד. א"כ פירושו שהיו הרבה מלאכים. למהרי"ץ היה כנראה פשוט, כי אלו 'מלאכים משחיתים'.

שאלה מהקהל: מלאכים משחיתים, זה חרוז עם תיבת המתים. ולכן גם כן שינה מהרי"ץ את סדר לשון הפסוק ויעמוד בין המתים ובין החיים.

תשובת מרן שליט"א: יפה. אבל החרוז איננו סיבה לכתוב דבר לא נכון. בשלמא את סדר לשון הפסוק, אפשר לשנות, כי לא נפק"מ כל כך את מי מהם להקדים.

ישנה נקודה נוספת שעמדנו עליה – יש למטה כמה ביאורים שהוספנו, כל אחד יכול לראות זאת בעצמו, אעמוד רק על דבר אחד – לגבי 'אָתָהּ יְיָ תִשְׁמְרֶם, תִּנְצְרֶם מִהַמּוֹן מִיַּם רְבִים'.

כתבתי בהערה ג', על שם שנא' רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו [תהלים ל"ב, ו'] כפירוש האחרון בראב"ע שם, המות והתחלואים המשיגים למים שהתגברו.

בדרך כלל, המפרשים לא פירשו כך. גם האבן עזרא בעצמו אומר כמה פירושים, וזהו הפירוש האחרון שהוא כותב. כנראה מהרי"ץ סמך על כך, כי 'מים רבים' זה בתורת משל, למות ולתחלואים.

יכול להיות, שחזן מזה יש בכך גם עניין ע"ד הסוד, הגם שלא זכיתי לרדת לעמקו, או למצוא את היסוד שלו. אבל ראיתי בספר אמרי פינחס – אולי שם ישנו יסוד לכך – הוא כותב [בדף תל"ט] בזה"ל, סיפר לנו מעשה, שהיתה ריבה אחת קטנה, כשהיתה מתנערת משינתה היתה צועקת "מים" – זו הלשון על לשון אשכנז – עד למאד, ואמר לנו שציוה לספר שערה, וסיפרו שערה מן הראש והיה [לה] רפואה שלימה. ומי יודע זה ויבין היאך היתה רפואה (ועפ"י כוונתי הבנתי מקולות מים רבים, עיי"ש ואיני יודע אם האמת כך). ולמטה

שאלה מהקהל: לפי מה שהרב אמר קודם, מהרי"ץ חיבר תפילה זו לחולים בתימן, אבל זכור לי שראיתי כתוב כי חיברה לבקשת היהודים בהודו.

תשובת מרן שליט"א: אכן הראו לי מישהו שכתב כך, אבל הדבר לא מסתבר, ובל"נ נרחיב גם ע"ז בשיעור הבא.

מצות מעקה השמר לך ושמור נפשך מאד, צורך לקיחת החיסון נגד קורונה, המשך ביאור העניין באריכות, מבחינה הלכתית ומבחינה השקפתית, ומפריך טענות המתנגדים לכך שהתפרסמו, והמסקנא למעשה.

התחלנו לדבר בסוף השיעור הקודם, בנושא העומד היום על הפרק, מעניינא דיומא, בדבר החיסונים. רבים מבקשים תשובה לגבי העניין הזה, כדת מה לעשות.

נתחיל עם דברי רבינו הרמב"ם [פרק י"א מהלכות רוצח ושמירת נפש הל"א], מצות עשה לעשות אדם מעקה לגגו, שנאמר ועשית מעקה לגגך. והוא שיהיה לו בית דירה. אבל בית האוצרות ובית הבקר וכיוצא בהן אינו זקוק לו. וכל בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות פטור מן המעקה.

ובהלכה ד' כתב כך, אחד הגג ואחד כל דבר שיש בו סכנה וראוי שיכשל בה אדם וימות, כגון שהיתה לו באר או בור בחצירו, בין שיש בו מים בין שאין בו מים, חייב לעשות חוליא גבוהה עשרה טפחים. או לעשות לה כסוי, כדי שלא יפול בה אדם וימות.

וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסירו ולהישמר ממנו, ולהיזהר בדבר יפה יפה. שנאמר השמר לך ושמור נפשך. ואם לא הסיר, והניח המכשולות המביאין לידי סכנה, ביטל מצות עשה, ועבר בלא תשים דמים.

מתקבל על הדעת, שעניין החיסונים הנפוצים בעולם מאז ואז היום, מאז שהדבר התגלה, מאז שהקב"ה נתן את החכמה הזאת לשמירה, נכלל ממילא במצוה זו. כל דבר של שמירה

צריכים לעשותו, חייבים לעשותו, שלא ינזק בעצמו, ק"ו אם זה מזיק לאנשים אחרים, אם המחלה מידבקת.

חושבני, כי כמו נפל רוח הקודש בפיו של ספר החינוך [מצוה תקמ"ו] שכתב בזה"ל, מצות מעקה להסיר המכשולים והנגפים מעל משכנותינו. הוא כותב, המכשולים והנגפים, דהיינו רמז למלה 'נגיף'.

המציאו היום מלה, 'נגיף'. בעברית החדשה, עשו תרגום למלה וירוס. על פי השורש והיסוד שנקרא מגפה בלש"ק. הרי ישנם חיידקים, שזה משהו שהוא חי ומתרבה. ויש וירוס, שהוא באויר, יש לו תכונות אחרות. וזה מה שכתב החינוך 'הנגפים', כעין המלה הנגיפים, כפי שקרויה בזמנינו. הרמב"ם למשל, שהיה לפני החינוך, לא כתב בסגנון שלו. הרמב"ם בספר המצוות כתב, 'להסיר המכשולים והסכנות'. או ישנה גירסא, בספר הבתים, 'מוקשים'.

עוד מעט נראה, כי מקור העניין לגבי החיסונים, נלמד ממצות מעקה. יותר נכון, מה שקרוב למצות מעקה, והוא הפסוק [דברים ד', ט"ז] **רַק הַשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד**. והאריך כבר על כך במנחת חינוך, כי מנין שהפסוק הזה מדבר על שמירת הגוף? הרי בפשטות הפסוק אינו מדבר על כך?

כתוב שם בהמשך, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו', כי לא ראיתם כל תמונה וגו'. אין המדובר על שמירת הגוף מן הסכנות. אבל כיון שהרמב"ם כותב כך במפורש, התעמק בספר מנחת חינוך בדבר, ומצא כי ישנה ראיה לזאת גם בגמרא.

וז"ל המנחת חינוך שם, צ"ע דהרמב"ם כתב העשה מהשמר וכו', ועיין ברמב"ם פ"ד מתפילין הי"א דסבירא ליה השמר דעשה ג"כ לאו הוא, וכן כתב בפ"ח מבית הבחירה ה"ג בביטלו שמירת המקדש, עברו על לא תעשה דושמרו וגו', דהשמר הוא לאו. וא"כ למה כתב כאן ואם לא הסיר וכו' ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה דלא תשים וכו', הא מהשמר ג"כ עבר על לא תעשה, ועבר על שני לאוין וכו'.

שערי יצחק – השיעור השבועי

בזדאי סכנה, אין מה לדבר, אינך צריך להסתכן בכדי להצילו. הוא נמצא בסכנה, ואתה אינך צריך להכניס את עצמך לסכנה. אבל מה יהיה אם זה 'ספק סכנה', אולי. וגם בספק, ישנן כמה דרגות. יש ספק קרוב לודאי, ויש ספק שהוא קטן.

הבית יוסף מביא ירושלמי, מעתיק אותו מהגהות מיימוניות, שאותו אדם צריך, יותר מזה חייב, להכניס עצמו לספק סכנה בכדי להציל את חברו מודאי סכנה. ולפ"ז הדבר נכלל בלאו [ויקרא י"ט, ט"ז] לא תעמד על דם רעף.

ממשיך התפארת ישראל, והרי ברואה חבירו טובע בנהר, אינו מוחלט ודאי שיטבע אם לא יציל הוא, וכי לא אפשר שינצל ממקום אחר. ואם להציל חבירו יש חיוב להכניס א"ע בספק סכנה, מכ"ש שיהיה רשות בידו להציל את גוף עצמו ע"י הכנסו א"ע לספק סכנה.

ואף לרי"ף ורמב"ם וטור שלא הביאו הך ירושלמי, י"ל היינו מדס"ל כר' יוסי [נדרים ד"פ ע"ב], דחייך קודמים לחיי חברך. אבל להצלת גוף עצמו, אע"ג שאינו חיוב, רשאי. אכן ישנה סכנה, אבל הדבר מותר. זאת מסקנתו.

העניין דלעיל, לגבי להכניס עצמו לספק סכנה בשביל להצילו מודאי סכנה, נתון במחלוקת קשה בין הפוסקים. הרדב"ז [בתשובותיו חלק ג'] אומר, שזהו חסיד שוטה. אפילו לגבי ספק, אסור לאדם להכניס עצמו לספק סכנה, בכדי להציל את חברו, כי חייך קודמים לחיי חברך. עוד מעט נראה בס"ד ביתר הרחבה את הנושא הזה.

ידידנו הרב אהרן חיים יצ"ו מהעיר צפת ת"ו,
כתב לי מכתב בזה"ל,

לכבוד מורנו ורבנו – אודות החיסון של הנגיף. החומר ששלחתי למו"ר פה, הגיע לידיי בלי שחקרתי עליו או שחיפשתי אותו. והרגשתי צורך לשלחו למו"ר על מנת שידע ממנו את הנתונים, ויכול לפסוק בדעתו דעת תורה כדת מה לעשות.

שוב ראיתי בשבועות [דף ל"ו ע"א] דדרשינן המקלל עצמו, דעובר בלאו מפסוק זה דהשמר וגו'. מבואר דהיתה להם קבלה דקאי על שמירת הגוף ג"כ, ודין זה מבואר ברמב"ם פכ"ז מסנהדרין ה"ג. אך מה שהקשיתי קשה יותר, דבהלכות סנהדרין כתב הרמב"ם דעובר בלאו מהשמר, וכאן כתב דהוא עשה, וצ"ע. גם צ"ע, למה לא מנה הרמב"ם מקלל עצמו למצוה בפני עצמה, כיון דהוא קרא בפני עצמו, וצ"ע (קומץ המנחה).

פשט הפסוק אינו מדבר על כך, אבל קבלת חז"ל, רואים שהדבר היה ברור אצל חז"ל, שנכלל בזה עניין שמירת הגוף. ולא רק בתורת אסמכתא, אלא כפי שכתב הרמב"ם, 'ביטל מצות עשה'.

בעל תפארת ישראל במסכת יומא [פרק ח' משנה ז'] כתב כך, נראה לי היתר לעשות אינאקולאטיאן של פאקקען. זאת תרופה של הרכבה, כמו זריקה, נגד אבעבועות, מה שהיה בזמנם. נראה לו להתיר. מה הראיה שזה מותר? צריך היה למצוא 'היתר' לכך, כיון שהדבר היה מסוכן. אחד מאלף מת. אבל הוא אומר, כי בלי זה ימותו מאה. אינני יודע האם הוא מתכוין למאה, אבל מסתבר שכן. או יתכן. אף שא' מאלף מת ע"י האינאקולאטיאן, עכ"פ אם יתהו בו הפאקקען – האבעבועות – הטבעיים הסכנה קרובה יותר, ולכן רשאי להכניס א"ע בסכנה רחוקה כדי להציל א"ע מסכנה קרובה. וראיה ברורה לדברי, ממ"ש רב"י בטור ח"מ סוף סי' תכ"ו בשם הירושלמי, דחייב אדם להכניס א"ע בספק סכנה כדי להציל חבירו מודאי סכנה.

עוד מעט נדבר על הנושא הזה, זאת שאלה קשה, החובקת זרועות עולם. הרי אסור לאדם הרואה את חברו טובע בנהר – או כל מיני סכנות אחרות, זאת רק דוגמא – והוא לא מציל אותו. הרי אתה יכול להציל. אבל מה יהיה, אם הוא רואה לפי המצב, שהים סוער, ואם הוא יכנס להציל אותו אזי הוא מסכן את עצמו.

לצערתי, אנשים בלי אחריות, מבלבלים את הציבור, וגורמים להם נסיונות לא קלים בעניין נאמנות ה"דעת תורה" שאנחנו אמונים עליה.

לגבי דעתו של הגר"ח שליט"א יש דעות סותרות, מחד, פירסם ר' אלימלך פירר שליט"א מכתב, ובו הוא כותב שהוא התבקש מכמה מגדולי ישראל – וביניהם מנה גם את הגר"ח שליט"א – לברר את העניין, וכתב את מסקנתו שם שמגיל 16 כן להתחסן, ושאינן סכנה בדבר (מסתמא יש למור"ר מכתב זה). מאידך, בדף שהפיעו פה בצפת, יראה מור"ר בשמו שציין לפלא יועץ (וסגנון הציון מתאים לגר"ח"ק, כך שדוחק לומר שזה זיוף).

שלחתי למור"ר גם דף, שבו דעתו של נכד של הגר"ש וואזנר זצוק"ל. גם שם יראה מור"ר שהוא כנראה ניזון מאנשים שניזונים מתקשורת לא כשרה (בה מובאים כל מיני כיוונים לא מסתברים בעליל, שרק אנשים עם נגיעות או ערעורים נפשיים וכדומה, יכולים להעלות על דעתם, לענ"ד).

צירפתי גם את מה שכתב הגר"י זילברשטיין בקובץ שיוצא ע"י הכולל שלו (באישור ובהסכמה שלהם להעביר קובץ זה למור"ר, כי בדרך כלל קובץ זה נשלח ומופץ רק לתורמים לכולל שבראשותו).

בשיעור הקודם הבאתי את מסקנתו שם, וכשהודפס כתבתי עוד (מה שלא הודפס בשיעור) כי אינני יודע האם הדבר נועד לפירסום או שלא, טוב שהוא כתב שקיבל מהם אישור.

דיבר על זה גם הראש"ל"צ הר"י יוסף שליט"א במהלך כל השיעור במוצ"ש ויחי. ו"מ"מ, הוקשה לי על דבריו שם, שלא חילק בין הקבוצות השונות, והגדיר את המצב כ"סכנה" כלפי כולם, כולל הצעירים. מה שנראה מהנתונים שלהם עצמם, כנתון לא נכון.

מ"מ, הבלבול רב. ועיקר הבלבול לענ"ד הוא, שכל מי שרוצה, מצליח לערער בציבור את כוחם ונאמנותם של גדולי ישראל.

ורצינו לשאול ממור"ר:

(א) שיבאר לנו מור"ר מה פשר עניין ה"סתירות" שבדעת הגר"ח"ק (ואולי גם בדעתם של גדולי תורה אחרים), וכיצד הקב"ה רוצה שנתייחס אליהן?

(ב) את חוות דעת מור"ר בעניין באופן כללי בעניין זה. ועכ"פ אם החילוק שחילקנו מסתבר (בין קבוצות הסיכון לאלו שאינם בכלל קבוצות אלו).

(ג) וכן לשאול, האם יש צד לומר שאלו שאינם בקבוצות סיכון, ולא נדבקו בנגיף, ראוי שכן יתחסנו, לא בשבילם, אלא כדי למנוע סכנה מאדם שבקבוצות הסיכון, ועלול להימצא לידם ולהידבק מהם? וישורש הנדון הוא: האם בהתחסנות יש צד רחוק של סכנה לכאלה שלא בקבוצות סיכון, או שאין בכלל צד כזה בדרך הטבע (דלצד ראשון קשה לומר בזה אפילו "ראוי", כי לכאורה אדם לא מחוייב כלל להכניס עצמו בצד רחוק של סכנה בשביל ספק שינצל יהודי אחר. ולצד שני לכאורה כן ראוי לעשות כן).

מנאי תלמידו השותה בצמאה את דבריו,

אהרון חיים. בשם עוד כמה אברכים מעדתנו ושלא מעדתנו.

אכן הבלבול גדול ועצום. אין ספק שדעת רוב ככל גדולי ישראל היא שנכון לעשות את החיסון, ואין ספק שישנם כאלה המבלבלים את הציבור עם כל מיני דברים, חלקם מתוך שאינם יודעים, וחלקם מדומיינים, וישנם כאלה שהם הזויים, מעורערים נפשית. דעותיהם משובשות.

ברצוני לומר לכם, אם מישהו רוצה הוכחה שהם מעורערים נפשית, אספר לכם. אמרתי למישהו שדיבר איתי, אחד שנגד הדברים האלה, אמרתי לו, לקראת סיום שיחתו עמי בטלפון, תשמע, ראיתי מאמר מת"ח חשוב שמבין ומומחה גם בענייני טכנולוגיה רפואה, שכתב בחוברת שלהם הנקראת אספקלריא, כי אלה שמפיעים דברים נגד החיסון, הם מעורערים בנפשם.

שערי יצחק – השיעור השבועי

חשוב לנו לברר את יסודות העניין מבחינה הלכתית, כי כפי שאמרתי לכם הדבר נוגע לכלל החיסונים.

בכף החיים כבר הביא את תמצית הדברים [ויד סימן קט"ז הלכות סכנה, ס"ק ס"ז בזה"ל, כשיש חולי אבעבועות לילדים (שקורין בערבי גדר"י) א"צ להבריה בניו מן העיר. בעבר, היכן שהיתה סכנה, היו הולכים למקום אחר. יען דעכשיו בזה"ז, עושין לו תרופה ע"י הרכבה של אבעבועות, ויש רופאים מומחים ממונים ע"ז, ודלא כשל"ה שכתב שצריך להבריה בניו מן העיר. שו"ת זרע אמת חי"ד סי' ל"ב.

והגם שסיים שהוא משתמיט בזה ולא אומר לא איסור ולא היתר. מכל מקום – הר"ר ישמעאל הכהן בעל שו"ת זרע אמת הנז' לעיל, חשש ואמר – אנן בדידן. תלי"ת – זהו ר"ת 'ת'הלה ל'אל ית'ברך – יש לנו רופאים מומחים ע"ז שעושין הרכבה, ולא ניזוק אדם מעולם, וכן מעשים בכל יום. זבחי צדק אות מ"א.

ועתה נתחכמו יותר הרופאים שעושין זריקה ע"י מחט ביד הילדים ועי"ז אין מוציאים הילדים חולי אבעבועות הנז'. עכ"ל כף החיים.

האמת היא, כי להגיד שלא ניזוק אדם מעולם, זאת קצת הפרזה. יכול להיות שבעירו לא ניזוק אדם, והם לא שמעו. אבל צריכים לדעת כי אין דבר כזה, חיסון שאינו מזיק. אפילו בזמנינו, למרות שכבר עברו עשרות שנים מאז, אין ספק שחלק מן החיסונים שעושים לילדים הם מזיקים. אבל זה אפסי, לעומת אם לא היו עושים את החיסונים. אין מה להשוותם בכלל. ברור שישנן סכנות, אפילו יכול להיות ילד אוטיסט עקב החיסונים. ה' ירחם. וישנן סכנות של מות ח"ו. אבל זה דבר רחוק מאד, אינני יודע אחד לכמה. ברם אם לא היו עושים את החיסונים, רחמנא ליצלן. אין מה לדבר.

ברצוני רק לומר, כי המלים 'שלא ניזוק אדם מעולם', אינן מדוייקות. אולי בסביבה שלהם לא מתו, לכן הם לא ידעו מכך. אבל היום, שיכולים לדעת, הכל רשום ומסודר, לעשרות

ההוא שמע את זה, והתחיל לצחוק בצורה כ"כ מוזרה, שהרגשתי שכנראה הוא אכן מעורער בנפשו... לפי צורת הצחוק שלו. מובן שהוא התכוין להראות לי שהוא מזלזל בדבריהם, אך מתוך כך קלטתי את שורש בעייתו.

בכל אופן, ברור שאלה המפיצים דברים כאלה, שישנן סכנות וכו', לא בדעת ידברו. אולי זה רגש. בודאי שישנן סכנות, אי אפשר להגיד שאין סכנות, אבל כיון שאינני יכול לסכם כעת את הכל על רגל אחת, אולי בהמשך תוך כדי הדברים יתבררו יותר פרטים. לגבי חלק מהם, על מי שהם מסתמכים, התברר שהם בכלל אינם רופאים, הם אינם מוסמכים ברפואה.

חלק מהם טוענים, כי נושא החיסון הזה לא עבר בדיקה של כמה שנים. אכן. אבל הם לא מבינים, שאי אפשר לחכות כמה שנים בשביל הנסיון, כי אח"כ יצטרכו להקים את המתים מקברם בכדי לחסנם... לא שייך לחכות כמה שנים. הרבה מהם כבר ימותו. רח"ל.

והדבר הכי חשוב, שהטכנולוגיה כ"כ השתכללה, שהיום בזמן קצר אפשר לעשות הרבה דברים שלקחו בעבר שנים רבות. ובגלל שראו בכל העולם, שהעולם השתבש בגלל הדבר הזה, לכן עבדו שעות נוספות, יומם ולילה, בצורה זריזה ומהירה, לעשות בזמן קצר, תוך כמה חדשים, מה שהיו עושים בדר"כ במשך שנה או שנתים. השקיעו בכך מליארדים. אבל לפי מיטב ידיעתי, כפי שעיינתי וביררתי עם אנשים היודעים, הדבר נעשה בכל אמצעי הזהירות שאפשר ובאחריות מלאה.

אם חסר בדברים שאמרתי, בהמשך הדברים יתבררו עוד כמה פרטים.

אלה שמתנגדים, צועקים נגד החיסון הזה, פשוט מאד אין להם פרטים מלאים ומדוייקים, ומדברים לפי ידיעותיהם הכלליות בנושאים אחרים. ישנן גם הרבה שמועות שקריות בדויות מן הלב, הוכחות עקומות אשר מי שמבין ויודע מקרוב מבין שהן נבובות ומוטעות.

ולאלפים ולמליונים, אז יש משהו, אבל לא משמעותי. עכ"פ אם נרצה להשוות את המצב לזמנינו, צריכים לקחת מכך אולי דוגמא.

בשורת חמדת צבי [ח"ב סי' י"ט] העלה את דברי התפארת ישראל שהבאנו מקודם, הוא קצת דן על דבריו, ונפקא מינה למשל לגבי ניתוחים, אם אדם רוצה לעשות ניתוח בכדי להקדים רפואה למכה. יש לו איזו מחלה, שיכול להיות שהיא תזיק לו, והוא רוצה לעשות ניתוח כעת, אבל יכול להיות שהניתוח בעצמו יזיק. יגרום למותו רח"ל. זאת שאלה קשה מאד.

אבל הוא מסיים ואומר [באות ל"ה] כך, בזריקות המחסנות נגד מחלות המדבקות, שדן בזה התפארת ישראל, יש למצוא היתר, אלא שלא מטעמיה. והיינו דמאחר שאותן מחלות נמצאות בעולם, וכל אדם עלול שיתדבק בו אותן המחלות, שעי"ז אח"כ הוא בעצמו יגרום מחלות אלה לאחרים, הוי הזריקות בכלל מצות עשה של מעקה, שכתב הרמב"ם וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו.

לדבריו, דל מהכא את ההיתר של התפארת ישראל, יש לו קצת קושיות על דברי התפארת ישראל, כי יש רוב וחזקה וכו'? איך אפשר להתיר דברים כאלה? אבל מה שכן, בנ"ד אין המדובר שאותו אדם אולי יהיה חולה, אלא שהוא מזיק לאחרים. אם האדם אינו מחוסן, זהו מכשול שיש בו סכנת נפשות, וישנה מצות עשה להסירו ולהישמר ממנו. ואם נגיד, אולי ח"ו יקרה לו אסון, זה כמו שתגיד לי שאדם עשה מעקה וקרה לו אסון. כתוב בפסוק [דברים כ"ד, ט"ו] וְאֵלֶּיךָ הוּא נִשְׂא אֶת נַפְשׁוֹ, מסר וסיכן את נפשו למות, כאשר עלה בכבש גבוה לצורך המלאכה לפרנסתו, או נתלה באילן גבוה, כמובא שם בפירש"י.

הרי גם אדם היוצא לכביש, או הולך ברחוב, ישנה בכך סכנה ח"ו. אבל, זהו מנהג העולם, ודרכו של עולם. ישנן סכנות רחוקות, שהאנשים אפ"י לא חושבים עליהם, כי זהו דבר

נדיר. לא צריכים לחשוש לדברים שבקושי שומעים עליהם.

נראה כי לא כ"כ מדוייק מה שהוא אומר, שעניין החיסונים נלמד ממצות עשה של מעקה. כי אדרבה, ברמב"ם מדוייק כי זה לא מעקה, אלא 'הישמר לך ושמור נפשך'. אלו שני דברים. יש מצות מעקה, ויש הישמר לך ושמור נפשך.

אמנם לא כ"כ ברור, מהו החילוק. אבל ברמב"ם רואים, שהוא מגדיר זאת כשני דברים נפרדים. זה בהלכה א', וזה בהלכה ד'. בהלכה א' הוא מגדיר רק מעקה, וכן לעשות גג, או באר או בור בחצירו, את זה הוא מכליל במצות מעקה. אבל שמירה מסכנות, הרמב"ם מגדיר זאת, בחלק השני. וכבר עמד בזה המנח"ח.

*

ישנם שרצו להביא ראיה מן הירושלמי במסכת תרומות [בדף האחרון של פרק שמיני], לדין הזה שהאדם חייב להכניס את עצמו לספק סכנה, בכדי להציל את חבירו מודאי סכנה.

כתוב שם כך, רבי אימי – וישנם הגורסים 'איסי – איתצד בספיספה. זהו אחד מן האמוראים, אשר שבו אותו בספיספה. י"א שזהו שם של מקום, וי"א שהכוונה במקום סכנה, מלשון [בראשית י"ח, כ"ד] הָאֵף תִּסְפָּה וְלֹא תִשָּׂא לְמָקוֹם, [שם י"ט, ט"ו] פֶּן תִּסְפָּה. זהו מקום שח"ו לא יוצאים משם חיים. אולי הא בהא תליא, קראו את שם המקום ע"ש דבר זה.

חכמים שמעו זאת, שאותו רבי אימי נתפס. אמר רבי יונתן, יכרך המת בסדינו. אין מה לעשות. התייאש. מה נעשה? נלך להילחם איתם?

אמר רבי שמעון בן לקיש, עד דאנא קטיל אנא מתקטיל, אנא איזיל ומשיזיב ליה בחיילא. מסביר הפני משה כך, או אני אהרוג או אני נהרג, אני אלך ואציל אותו בכת. רבי שמעון בן לקיש מסר את עצמו, ללכת להציל את אותו. או שהוא 'קטיל', דהיינו הורג, או שהוא נהרג, 'מתקטיל'. אבל אח"כ כתוב, שהוא הלך ופייס

שערי יצחק – השיעור השבועי

מהר"ש יפה בפירושו על הירושלמי כותב כך, לגבי רבי איסי, נתפס בעיר ששמה ספסופה, על עליה. אמר רבי יונתן, יכרך המת בסדינו, יעשה תכריכין למת בסדינו, ולא יקרעו סדין אחר. ומשל הוא, כלומר, שיניחו את רבי איסי בסכנתו, ולא יסתכנו אחרים עמו כדי להצילו.

אמר רבי שמעון בן לקיש, בין שאני אהרוג, בין שאני אהיה נהרג, אני הולך ומצילו על ידי חיל ויד רמה. ובתחילה הלך ופייסן, ונתנוהו לו ולא הוצרך למלחמה. אמר להם, בואו אצל זקן שלנו והוא יתפלל עליכם, על אשר הטיבותם לעשות. באו אצל רבי יוחנן. אמר להם, מה שהיה בלבבכם לעשות לו, יעשה לכם. ויגיע לעם ההוא, ונתקיימה בהן קללתו, כי לא הגיעו למקום הנקרא פסרום, עד שמתו כולם.

שאלה מהקהל: מדוע לא התפלל מתחילה, והיו מתים ועל ידי זה ינצל רבי אימי, ולא יצטרך רבי שמעון בן לקיש להסתכן?

תשובת מרן שליט"א: נראה שהיה צריך לראות אותם, כדי לתת בהם את עיניו כידוע. ורק כך פעלה קללתו.

ישנו פירוש אחר בדברי הירושלמי, שכתב הגר"ח הליר, שחיבר ביאור על ספר המצוות להרמב"ם. הוא אומר, כי הפירוש אינו כן, זה לא שרבי שמעון בן לקיש מסר את עצמו, או שהוא יהרוג או שייהרג, וילך להציל אותו בכוח, אלא בדיוק ההיפך. הוא אמר, אם אלך להציל אותו יכול להיות שאיהרג, לכן אלך ואציל אותו בממון. 'בחילא' היינו בכסף. התכנית שלו היתה כפי שהיה בסוף, אלך לפייס אותם.

הוא כותב [מצות לא תעשה רצ"ז, דף קע"ח] כך, בעיקר הדין שמביא הגהות מיימוניות מירושלמי, והוא כמו שהבינו כולם מירוש' דתרומות [ספ"ח] דאמר רשב"ל עד דאנא קטל אנא מתקטל אנא איזיל ומשיזיב ליה בחיילא כו', דפירושו דרשב"ל אמר או אני אהרוג או אני אהרג אלך ואציל אותו בכח, ומכאן המקור לכל הדין, ולענ"ד שהראשונים פירשו פי' אחר

אותם, ויהבו ניהליה. מובן שבהתחלה הוא ניסה לדבר איתם בדרכי נועם, לראות מה אפשר לעשות, והוא פייס אותם באיזו דרך, הבטיח להם משהו וכו', עד שהצליח לשנות את דעתם, והסכימו שיקח אותו. הוציא אותו מהם בשלום.

בהמשך הירושלמי כתוב, אמר לון, ואתון גבי סבון, והוא מצלי עליכון. יש לנו זקן שיתפלל עבורכם. הטעה אותם. אתון גבי רבי יוחנן – הוא לקח אותם, הביא אותם לרבי יוחנן, אשר התפלל עליהם שילכו לאבדון, ואכן כך היה להם.

מכאן רוצים להביא ראיה, שאדם צריך להכניס את עצמו לספק סכנה, בשביל ודאי סכנה. כי הרי רבי שמעון בן לקיש, מסר את עצמו על העניין הזה.

האמת היא, כי הדבר אינו מוכרח.

ראשית, הרי ישנה כאן מחלוקת. רבי יונתן התייאש, וישנה שם גירסא כי גם רבי יוחנן אמר כך, 'זאמר רבי יוחנן, יכרך המת בסדינו'. אלא שרבי שמעון בן לקיש אמר אחרת. הרי שישנן כאן שתי דעות.

דבר שני, גם לפי רבי שמעון בן לקיש, מי אמר שהדבר בתורת חובה? אולי רבי שמעון בן לקיש עשה כך רק ממדת חסידות. אולי הדבר מותר, או שזה ממדת חסידות. ויכול גם להיות שישנו הבדל, בגלל שהמדובר ברבי אמי, זה לא סתם אדם אלא גברא רבא, אדם גדול. כפי שכתוב לגבי פדיון שבויים, כי בשביל להציל אדם גדול מותר לשלם יותר מכדי דמיו, כדקיימא לן בש"ע יו"ד סי' רנ"ב סעיף ד'. אבל אין מכך ראיה לגבי שאר כל אדם.

חוץ מזה, רבי שמעון בן לקיש היה בריון, הרי הוא היה ראש הבריונים, היה רוצח, ליסטיס, כוחו היה במתניו. אפילו כאשר הוא חזר בתשובה, הגמ' במסכת בבא מציעא דף פ"ד אומרת שהוא נחלש קצת, כשקיבל עליו עול תורה הותש כוחו, אבל מכאן מוכח שעדיין הוא היה גיבור גדול.

בירוש', באופן שמוכח היפך הדין הזה. ברצונו להגיד, למה הראשונים, כגון הרמב"ם והרי"ף, לא הביאו את הירושלמי הזה? והוא אומר, כי הם לא פירשו כך.

והכי קאמר רשב"ל, ער דאנא קטל, פי' אם אלחם אתם וטרם שאהרגם, אנא מתקטל, ויכול להיות שיהרגוני, ולזה אינו מחוייב כלל. אנא איזיל ומשיזיב ליה בחיילא, מוטב לי שאפדנו בממון, וכך עשה, אזל ופייסון. ומעתה כמובן ל"ק מידי על הא דהשמיטו הפוסקים דין זה.

לכאורה זהו פירוש טוב. אבל אחר העיון, חושבני כי הוא קצת דחוק, משתי סיבות.

הסיבה העיקרית, חיפשתי בהרבה מקומות ולא מצאתי שישתמשו במלה 'חיל' – במובן ממון. ישנו אמנם פסוק [דברים ח, י"ח] **כִּי הוּא הַנִּתֵּן לְךָ בַח לַעֲשׂוֹת חֵיל**, והתרגום הוא **אֲרִי הוּא יְהִיב לְךָ עֵיצָא לְמִקְנֵי נַכְסִין**. וכן [דברים ח, י"ז] **עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה**, התרגום הוא **קְנֵא לִי יֵת נַכְסֵיָא הָאֵלִין**. אפשר אמנם לפרש כי 'חיל' היינו ממון. אבל בגמרא בבלי וירושלמי, בכל המקומות שכתבו את המלה הזאת, לא השתמשו במלה 'חילא' למובן של כסף, אלא תמיד זה כפישוטו, בחיל היינו בכוח. הכי הרבה, בכוח של ראיה. למשל 'חילא דרבי פלוני' מִכָּךְ וכך, דהיינו מהיכן המקור והראיה לדין שלו. זהו כוח, או גשמי או רוחני. אבל לא השתמשו במלה הזאת במובן של כסף, והדבר נשמע לי יִדְרָךְ דרש'.

לגבי מה שהוקשה לו, וכן כולם הקשו, מדוע הראשונים – הרי"ף והרמב"ם – לא הביאו את דברי הירושלמי הללו, למרות שבהגמ"י כתוב 'מסיק בירושלמי שחייב אדם להכניס עצמו לספק סכנה בכדי להציל את חברו מודאי סכנה.

האמת היא, כי לא נראה שהתכוונו לירושלמי הזה, כי לפי לשון הגמ"י 'מסיק' בירושלמי, משמע שבירושלמי ישנה שקלא וטריא, והמסקנא היא שחייב. אבל הרי בירושלמי

תרומות דלעיל, אין כאן בכלל דיון. יש כאן סיפור, וכך יוצא לכאורה לפי מה שכתוב כאן, וכפי שאמרנו אכן זאת מחלוקת אבל אין כאן מסקנא. לא נראה שהוא התכוין לירושלמי הזה, אלא במקום אחר.

מסתבר יותר, כך נראה לי, כי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שלא הביאו את הירושלמי הזה, הוא כידוע כפי שכתבתי בספרי נר יום טוב [דף י"ג] שהרבה פעמים יש מן הראשונים מביאים דברים בשם ירושלמי למרות שאינו לפנינו, כי זה לא ירושלמי אמיתי. היה להם ירושלמי, שנכנסו בו הרבה הוספות אחר־כך. לגבי ההגהות מיימוניות הזה למשל, שכותב את העניין הזה, 'מסיק בירושלמי', זהו אותו הגה"מ שבהלכות שבת כתב שישנה ברכה על נר של יום טוב. וכידוע, זה לא מוסמך. זאת הוספה של אחד מן הגדולים, גאון או מישהו אחר. העיקר, זה לא ירושלמי. לא מחז"ל.

הראשונים שמביאים ירושלמי שאינו לפנינו, הם אך ורק חכמי אשכנז, ואפילו הם לא כולם, וגם לא בכל תקופת הראשונים.

כתוב בהגמ"י [פרק חמישי מהל' שבת] כך, וכן ביום טוב נהגו להדליק נר, וכן איתא בירושלמי פרק המביא כדי יין, המדליק נר ביום טוב צריך לברך אשר קבמ"ו להדליק נר של יו"ט. ובפרק הרואה ירושלמי גרסינן, להדליק נר לכבוד יו"ט, ודכוותיה בשבת אומר לכבוד שבת. זה גם בהגהות מיימוניות שנדפס בעיר קושטא. הרי ישנם שני הגהות מיימוניות, יש של ונציה ויש קושטא. בדקתי ודבר זה – נמצא בשניהם, גם בקושטא, וגם בונציה. ההג"מ שהבית יוסף מביא בהלכות רוצח – הוא רק בשל קושטא.

נמצא שאין כאן קושיא בכלל, אין צורך לתרץ מדוע הרי"ף והרמב"ם לא הביאו זאת, מכיון שלא היה להם בכלל את הירושלמי הזה, ולא התייחסו לכך, לא כן ולא לא. כי אחרת, אם הם לא היו רוצים לפסוק כמו הירושלמי, הם היו צריכים לכתוב הפוך. להוציא ממנו. אלא ש"מ כי לא ראו את הנדון הזה.

שערי יצחק – השיעור השבועי

לגבי פירושו של הגר"ח הליר, לא רק הוא אומר כך, ראיתי כי מציינים לעוד ספרים, כגון כלי חמדה בפרשת כי תצא וי, ד"ן, לא ראיתי שם בפנים. וכן שו"ת חלקת יעקב [חושן המשפט סימן לג]. שם עיינתי, ולא מצאתי זאת. א"כ הדבר צריך בירור.

בכל אופן, המנחת חינוך [מצוה רל"ז, שלא לעמוד על דם רעים] כותב כך, ולדידי גוף דין הגהות מיימוניות צריך עיון.

הוא טוען, איך יכול להיות שאדם צריך להכניס עצמו לספק סכנה, בכדי להציל את חברו מודאי סכנה? הרי אמנם ישנו כאן צד לאו של 'לא תעמוד על דם רעך', שזהו איסור שלא לעמוד על דם רעים, אך הרי אני רק נמנע ולא מסכן את עצמי, בשב ואל תעשה. כיצד אתה רוצה שאכניס את עצמי ב'קום ועשה' לסכנה? הדבר אינו מתקבל על הדעת.

וז"ל המנח"ח שם, כיון דהוא רק לאו, ואינו עושה מעשה כלל בהעברת הלאו, למה יתחייב להכניס עצמו בספק סכנה, והלא וחי בהם [ויקרא י"ח, ה'] כתיב, ופיקוח נפש דוחה הכל, אפילו ספק פיקוח נפש. ואי משום פיקוח נפש דאידיך, זה ודאי בעושה מעשה, כמבואר בראשונים [תוס' יומא דף פ"ב ע"א ד"ה מה, רא"ש כתובות דף ג' ע"ב, ר"ן פסחים דף כ"ה ע"ב] דימסור עצמו ולא יהרוג לחבירו משום מאי חזית. אבל אם רוצים להפילו על חברו, אין צריך למסור עצמו, דאדרבה דילמא דמא דידיה סומק טפי. א"כ הוא הדין בספק סכנה ג"כ אין צריך למסור עצמו היכי דלא עביד מעשה. ועיין ביו"ד סי' קנ"ז ס"א [ברמ"א], וצ"ע.

אך באמת דין זה מביא [הגהות מיימוניות] בשם הירושלמי, צריכין אנו לקבל באימה. מכיון שכתוב כך בירושלמי, אינני יכול לערער על כך. ומ"מ למעשה צ"ע דין זה, ונראה לי דעל כן השמיטוהו הראשונים, דלא סבירא להו כן.

לפי מה שאמרנו, הדבר מיושב. כי אין כזה ירושלמי. אינו הירושלמי האמיתי.

דבר נוסף שלא מסתבר כ"כ בפירושו, בגלל שאם הלשון שהוא הולך להוציא זאת 'בחיללא', אם כוונתו שהוא רוצה לפייס אותם, אז למה אח"כ הוא משנה את הלשון. הרי כתוב כך, 'משיזיב ליה בחיללא, אזל ופייסון'. היה צריך להגיד, אני הולך ומפייס אותם. ע"כ יותר מסתבר שכוונתו לומר, אני הולך ומציל אותם בכוח, כפי שהבינו היפה מראה לפני משה.

אבל מה שכן, חושבני כי יכול להיות דרך אחרת. כידוע, הירושלמי מצוי שהוא משובש. רבים מן הראשונים אינם סומכים על דברי התלמוד הירושלמי, כיון שאין לנו את הירושלמי במסורת הדורות, ואין כמעט כתבי יד של הירושלמי, ישנו רק כת"י אחד שלם בעולם, אין ספרים שאפשר לבדוק את שינויי הנוסחאות שהיו, כפי שיש לנו בתלמוד בבלי, שע"כ מבינים את כל שיטות הראשונים. לגבי הירושלמי, אין דרך לברר. א"כ יכול להיות, שנפלה כאן טעות סופר, והכוונה בדיוק ההיפך. דהיינו, אם הכוונה 'עד דאנא קטיל אנא מתקטיל', היא כפי שמפרשים הפני משה והיפה מראה, היה צריך להיות כתוב 'או' דאנא קטיל 'או' אנא מתקטיל. מה הסגנון, 'עד' דאנא קטיל אנא מתקטיל? כביכול משמע, לפני שאהרוג אני נהרג. הלשון לא מתאימה לפי דבריהם.

לכן חושבני כי הלשון התהפך, וצ"ל 'עד דאנא מתקטיל אנא קטיל', דהיינו לפני שאני איהרג, אלך להרגם. ופירושו, על דרך הבא להרגך השכם להרגו [עיי' סנהדרין דף ס"ב]. כלומר, ריש לקיש אמר, שאם תפסו את רבי אמי, צדו אותו, דהיינו לקחוהו בשבי, רח"ל הם יכולים מחר לתפוס גם אותו. את ריש לקיש. לא כתוב בדיוק מה היה הסיפור, כיצד הם עשו זאת, אבל מובן עכ"פ כי ח"ו כולם יכולים להיות בסכנה. לכן, 'עד דאנא מתקטיל' היינו, שמחר ח"ו יתפסו ויהרגו גם אותו, ע"כ אני אלך כעת להרוג אותם, כי הבא להרגך השכם להרגו.

יוצא שבכלל אין מזה שום ראיה, לכל יסוד הדין הזה של להכניס את עצמו לספק סכנה בכדי להציל מודאי סכנה.

בכל אופן, לגבי העניין דלעיל, ישנן שלוש שיטות. יש אומרים, כך לכאורה נראה דעת הבית יוסף [ח"מ סי' תכ"ו] ובכסף משנה [פ"א מהל' רוצח הלי"ד], למרות שבספרו שלחן ערוך הוא לא העלה זאת להלכה, ומדייקים כי אפי' שהביא זאת בספרו בית יוסף ב'סתם' הוא אינו סובר זאת להלכה, אבל לפי מה שהוא כתב בב"י ובכס"מ, וכן בתפארת ישראל, האדם חייב להכניס עצמו לספק סכנה. ואילו הרדב"ז [ח"ג סי' אלף נ"ב], קיצוני לצד השני, ולדבריו חס ושלום, אסור לאדם להכניס עצמו לספק סכנה, ומי שעושה זאת הוא חסיד שוטה. וגם המנחת חינוך סובר כך. והנצי"ב בהעמק שאלה [סי' קכ"ט אות ד'] כותב, שזאת מדת חסידות. לא חייבים. אם האדם רוצה לעשות כך ממדת חסידות, הוא יכול לעשות. ונראה שבעל ערוך השלחן [בחושן משפט שם סעיף ד'] ג"כ הולך בדרך הזאת. עי' בס' בעית הנשירה דף ס"ה.

*

ניגש כעת, לגבי מה שנוגע למעשה.

מישהו שלח מכתב להגר"ח קניבסקי שליט"א בזה"ל, מאחר ויש דעות שונות בעניין חיסון הקורונה, יש האומרים שהחיסון הוא טוב וחייבים לקחת אותו. ויש האומרים להיפך ממש, שהוא מסוכן מכמה סיבות. בפרט שלא נבדק 5-10 שנים כמקובל בכל חיסון חדש שמשווק בעולם, ובשום פנים ואופן אין לקחתו. וא"כ יורנו מורנו הרב שליט"א כיצד עלינו לנהוג בעניין זה, שמסתפקים בו רבים וטובים מאחינו בני ישראל.

הגר"ח קניבסקי ענה בתשובה קצרה כך, עיין פלא יועץ ערך זהירות.

וכשמעיינים בספר פלא יועץ שם [ק"ו ב'] רואים שכתוב כך, והירא את דבר ה', פֶּאֶשֶׁר רְאוּ לִירָאָה יִרְאָה גְדוּלָה עַד אֵין חֶקֶר וְאֵין תְּכֵלֵה, רְאוּ לוֹ לְבָרוּחַ וּלְהִתְרַחֵק הִרְחַק מְאֹד אֲפִילוֹ מִחֲשֵׁשׁ אוֹ מִסִּפְקֵי אִיסוּר. וּבְדַבְרֵי שֵׁשׁ בוֹ מִחֻלּוּקָתָא, אֲפִילוֹ תִשְׁעִים וְתִשְׁעִים אֲוֹמְרִים מוֹתֵר וְאֶחָד אֲוֹמֵר אִיסוּר, לְמִיחֲשׁ בְעֵי, אִם לֹא

דאיפסיקא הלכתא, ונדחה קראו לה לסברת האוסר.

ולמה הדבר דומה? לדבר שתשעים ותשעה רופאים אומרים עליו שאינו מזיק, ואחד אומר שיש בו סכנה ופיקוח נפש אם יאכלנו. מי פתי שלא יחוש לסברתו. הא ודאי פשיטא שכל בר דעת יאמר, מה לי ולצרה הזאת ליכנס בספק סכנה. שב ואל תעשה עדיף.

דעת הספר פלא יועץ בנ"ד, בודאי זהו רק מילתא דחסידותא. נראה שהוא כותב כך, כביכול זאת הלכה למעשה. להגיד שאם תשעים ותשעה פוסקים מותר, ואחד אומר אסור, וכי הדבר אסור? הדבר פלא. בודאי שזה לא להלכה. והאמת שהוא כתב רק בסגנון 'לחוש', ראוי. הקדים לכתוב 'הירא את דברי השם'. ואולי כוונתו כגון לצרף לשיקולים נוספים. אבל עכ"פ אי אפשר להשוות זאת לדבר שיש אחד מתוך המאה האומר שזה רעל. פיקוח נפש שאני, שם חוששים אפילו למיעוטא דמיעוטא.

אבל מה שכן, לגבי מה שהוא משהו זאת לתשעים ותשעה רופאים וכו', אכן הדבר נכון. אם ישנו דבר מאכל, שתשעים ותשעה אומרים שהוא בסדר, ואחד אומר שזה רעל מסוכן, הרי בודאי שאין סיבה שנאכל זאת. אמנם נכון שזהו חשש רחוק, אבל הרי אינך חייב לאכול אותו. אז אל תאכל. אבל בנדון דידך, לגבי אותו אחד, דהיינו המיעוט האומרים שהחיסון הוא מסוכן, נכון שישנו חשש, אבל אם לא תעשה זאת, אם לא תיקח את החיסון, גם הם מודים שישנה סכנה פי עשר ויותר.

אין הנדון דומה בכלל. אינני יודע, למה התכוין הגר"ח"ק בתשובה הזאת, לא ברור. הוא כתב בלשון 'עיין וכו', אינני יודע האם הוא התכוין שאכן הדבר כך להלכה, או בתורת ציון לעיון.

מה שברור, גם אם יש שמועות סותרות שאומרים בשם הגר"ח קניבסקי, בנו הרב יצחק שאול שליט"א נאמן במה שפירסם ברבים בשמו, כי נכון לקחת את החיסון. ע"כ אי

דהנה הקב"ה חתם עולמו בגושפנקא דמלכא חותם הטבע, אשר לא ישנהו כ"כ בנקל. ולכן המחוייב כרת, אשר יהוה אם היה מקבל עונשו שהוקבע לו. אולם אם יכריח בכוח הטבע שלא ישיגהו העונש ההוא, שישמור היטב בריאותו, וכשיחלה מעט עד מהרה יקרא לרופא מומחה, והוא יתן לו סמים כחיים שטבעם שירפאוהו, וכי סלקא דעתך שמשום שוטה זה שקלקל ישנה הקב"ה טבע עולמו (כע"ז דף נ"ה).

אותו אדם נהיה חולה והגיע לבית חולים, עשו לו ניתוח והצילו אותו. מה אתה רוצה? שהקב"ה יעשה שהניתוח לא יצליח? אכן אותו אדם היה צריך למות, אבל עשו לו ניתוח, והניתוח הצליח. טוב, אתה רוצה כך, תלך ככה. בדרך שאדם רוצה לילך וכו'.

אלא עזיב רהטו ורעיא חגירא אבי דרא חושבנא [שבת לב.], דלפי עָנשו שהיה מקבל בעולם הזה בקיצור ימיו לפי מידה זו, היה קל עָנשו ויסורי זיקוקו בעולם הבא, ואשר יהוה אם היה כן. אבל אוי לו להָאָחַר, שהכריח ע"י הטבע להבורא יתברך כביכול, להחליף עמו שיקבל החוטא עונש נצחי בעולם הבא, בעד עונש עובר העולם הזה, שלא היו רק בקיצור ימיו. דלפי אומדן זה, יאריך ויוקשה עָנשו ויסורי זיקוקו בעולם הבא, כדי לנקות הניצוץ יפה, קודם שיכבה לו הנר התחתון, הוא הנפש הבהמי בחיוב כרת הנ"ל. דיברנו על כך בעבר [שיעור מוצש"ק נשא התש"פ].

מה תאמר, שהקב"ה יכרית את הרשע שאכל חמץ, או עבר על שאר איסורי כריתות, תכף ומיד? זה אינו. באופן זה נשללת הבחירה מן האדם. אם יראו את יד ה' בעולמנו בגלוי, כולם יהיו צדיקים. אחד מן היסודות הוא שהנהגת הקב"ה נעשית באופן שנשארת הבחירה תמיד ביד האדם, לרע או לטוב. תירוצים לא חסר.

ישנן היום תרופות, ומכונות הנשמה, וכדומה, ולכן זה לא מגיע למצב של 'דְּבָר' כפי שהיה לולי התרופות.

שאלה מהקהל: מותר לאדם ללכת לרופא?

אפשר לבלבל את האנשים, עם כל מיני דברים אחרים. במציאות בני משפחתו ונכדיו לקחו את החיסון. וכל הטענות שישנן, למה ואיך, לא עלינו תלונותיהם.

*

הרה"ג יוסף בנימין הלוי ואזנר שליט"א כתב [ליתר דיוק אמר, בדרשתו בעש"ק ויגש התשפ"א, ופורסם בעלון] כך, קודם כל צריך לדעת, יש בשלחן ערוך בהל' תעניות הגדרה מהי מגיפה. יש כללים כמה אנשים מתים בכמה ימים, וצריך להיות שא"א לתלותו בדברים אחרים, ורק אח"כ מוצדק לומר שזה מגיפה. ולפי כל הנתונים וכל הפרמטר שיש כאן עכ"פ בארץ ישראל, זה סותר מה שאומרים שקורונה זה מגיפה, וזה אני אומר מעובדות ממה שאני יודע.

לדבריו, המצב שלנו היום זה לא נחשב מגיפה.

אבל כבר דיברנו על כך בזמנו [שיעור מוש"ק ויק"פ, ויקרא, עקב, שנת התש"פ], כי נכון שכתוב במסכת תענית ובפוסקים 'עיר שמוציאה חמש מאות רגלי שלושה מתים בכל יום', אולם אמרנו שכל זה מדובר במצב של זמנם בעבר, אבל כיום בגלל התרופות שלוקחים, המצב אינו כזה. אילו לא היו לוקחים את התרופות הללו, אכן היו מגיעים למצב הזה. רח"ל.

א"כ מובן שזאת אינה הוכחה. ועוד מעט נסביר זאת בעז"ה יותר טוב. ידוע מה שהתפארת ישראל אומר ב'דרוש אור החיים' בזה"ל, גם קושיא שניה מתורצת, שהקשינו שאנחנו רואים לפעמים חייבי כרת מאריכים ימים. הוא מדבר אם האדם ח"ו חייב כרת, כגון אם אכל חמץ בפסח, מדוע אינו נכרת? כיצד רואים, שישנם האוכלים חמץ בפסח, ובכ"ז מאריכים ימים? ומתים גם אפילו אחרי גיל ששים?

דיש לומר, מדכבר הוכחנו שמי שחייב כרת כמה פעמים, מְדַאֵי אִפְשֵׁר לְקַיֵּם בּו עֹנֵשׁ הַכֶּרֶת בגופו, משתלם זה ע"י יסורי הזיקוק בעולם הבא. כמו כן בענין מיתתו שראוי להיות קודם זמנו, והרי לפעמים א"א שימות קודם זמנו רק בדרך נס.

תשובת מרן שליט"א: מצוה וחובה ללכת לרופא.

המשך השאלה מהקהל: אבל לפי דבריו עדיף לא ללכת, כי הוא מכריח את הקב"ה להפוך את הטבע?

תשובת מרן שליט"א: לא. זה נושא בפני עצמו. תסתכל מ"ש החיד"א בברכי יוסף בהלכות ביקור חולים [י"ד ריש סי' של"ז], שחייבים ללכת לרופאים. אבל כמובן צריך שיהיה עם בטחון, שהקב"ה יעזור. לא לסמוך על הרופא. מי שלא עושה כך, זאת יורא. הבאתי את דבריו בשלחן ערוך המקוצר, בהלכות ביקור חולים [סי' קע"ד סעיף ג'].

שאלה מהקהל: מה שהרב אמר קודם, כי הגדרת מגפה שאמרו חז"ל והפוסקים, לא שייכה בזמנינו שלוקחים תרופות, הלא רובא דעלמא כיום אינם לוקחים תרופות, ואעפ"כ אינם מתים מן המגפה?

תשובת מרן שליט"א: וכי אקמול, הם לא לוקחים? או משהו דומה. זה מספיק.

בהמשך דברי הרב י"ב ואזנר כתוב כך, אחד מהרבנים כתב ואמר, שהסיבה שצריך לקחת את החיסון כי אין ספק מוציא מידי ודאי, כי יש כאן ודאי מגיפה, וזה ספק אם יש סיכון בחיסון, ולכן אין ספק מוציא מידי ודאי.

קודם כל, כאמור, אין כאן ודאי מגיפה, ואין כאן ודאי חולים. יש כאן כמה חולים. בשו"ע כתוב שכאשר עושים חשבון כמה אנשים ניזוקו לעניין האם נחשב למגיפה או דְּבַר או חולי הציבור וכדו', לא לוקחים בחשבון נשים קטנים וזקנים שבטלו ממלאכתן. וצריך להבין זה, הזקנים שבטלו ממלאכתן שיצאו לפנסיה, לא צריכים לחיות? ולמה לא לוקחים אותם בחשבון, הרי אין אנו מוותרים על נפש אחת מישראל?

אלא ההסבר הוא, שיש דינים בתורה מה קובע למגיפה, מה נחשב לחולי מגיפה, ומי שהוא כבר זקן יש עוד הרבה סיבות למה נעשה חולה, או יותר גרוע חלילה. לכן לא לוקחים אותם

בחשבון, ולכן אין כאן ודאי, וממילא אין כאן דין "אין ספק מוציא מידי ודאי".

טוב, את זאת כבר הסברנו. ענינו, שכן נחשב מגיפה.

אח"כ הוא אומר, עוד דבר, בשלחן ערוך בהלכות יום כיפור כתוב, במקום שיש חשש סכנה, אפילו כשיש שני רופאים שאוחזים בדעה נגד מאה רופאים, חייבים לקבל את דעת השניים כנגד המאה. ובעניין החיסונים, אני אומר לכם שיש הרבה יותר משניים שאומרים לא להתחסן. יכול להיות שיש הרבה יותר ממאה שאומרים כן להתחסן, אבל ההלכה היא, כשיש מיעוט שמתנגדים, צריך לחשוש למיעוט.

הוא טוען, כי ישנה הלכה בהל' יום הכיפורים, שמתחשבים בשני רופאים האומרים שהדבר מסוכן, נגד תשעים ושמונה רופאים שאומרים אחרת, שזה לא מסוכן, צריכים לשמוע להם. ומכאן הוא לומד, לעניין החיסונים. כי אם שנים אומרים שהחיסון מסוכן, צריכים לשמוע להם.

ברם, נכון שישנה הלכה כזאת, אבל מה הקשר?

כתוב בשלחן ערוך [סימן תרי"ח סעיף ד'] כך, אם שנים אומרים צריך, אפילו מאה אומרים אינו צריך, ואפילו החולה אומר עמהם שאינו צריך, מאכילין אותו, מאחר ששנים אומרים צריך. ישנו כאן חולה, שאומרים לו תשעים ושמונה רופאים שאינו צריך לאכול, אם תעבור כך את יום כיפור ללא אוכל ומשקה זה לא יזיק לך, ושני רופאים אומרים שאם הוא לא יאכל אזי זה יהיה מסוכן, אז הדין הוא שיאכל, כי בכל זאת נחשב הדבר סכנה. אפשר לראות גם בכף החיים, הוא דן האם ישנו הבדל אם אלה מומחים יותר מאלה, ומסקנתו היא שהדבר אינו משנה, העיקר שהם רופאים, אפי' שהרופאים האחרים יותר מומחים. אבל סך הכל, צריכים להתייחס לשני הרופאים האומרים שזה מסוכן. יפה מאד. אבל בנדון דידן, נכון שישנם שנים האומרים שהחיסון

שערי יצחק – השיעור השבועי

שימול, הוא יטה את הסכינ ויעשהו כרות שפכה. מתרצת שם הגמרא, שהמדובר ברופא מומחה. ופירש"י שם, לא מרע נפשיה לשווייה כרות שפכה. לא כדאי לו. [וע"ע בית חדש יו"ד סי' קנ"ה ד"ה כתב בהגהת].

ורבינו חננאל בע"ז שם מסביר, לא מרע נפשיה, דחייש דלמא מסקי עליה שם רע, ואומרים דקטיל לאינשי. אם ייצא עליהם שם רע, לגבי התרופות שהם עשו, זה לא שוה להם, הדבר אינו כדאי להם. א"כ זה שייך גם בזמנינו.

*

הפיצו גסכין מכתב של הרה"ג משה מדרכי קארפ שליט"א, מהעיר מודיעין עילית – קרית ספר ת"ו, וברצוני להעיר על כך בס"ד שני דברים.

הוא כותב בין השאר כך, ומצד הדין היה צריך להתענות ולהתריע – צריך היה לעשות תעניות וכו' על הקורונה – ולא כאשר טעות מושרשת לומר שעדיין אין כאן דָּבָר, ושיעור הדבר שהוא ג' מתים מתוך חמש מאות בג' ימים זה אחר זה. כי אין חובת התענית ווהתרעה מדין מכת דבר, אלא מדין מתענין על החלאים.

[הוא מאריך שם על כך, ומכיון שהזמן קצר לא אקרא את כל דבריו. אולי כבר קראתם זאת, ובכל אופן בעז"ה ידפסו זאת ב"שערי יצחק"].

בהמשך כתוב שם כך, והוא דינא דגמ' תענית דף יט: והלכה פסוקה ברמב"ם ובשו"ע [סי' תקע"ז ס"ה] וז"ל, "מתענין על החלאים, כיצד. הרי שירד חולי אחד לאנשים הרבה באותה העיר, כגון אסכרה (פירוש חולי סוגר הגרון) או תְּרָחור [חולי זה נזכר בתוכחה שבפ' כי תבוא בדלקת ובשחפת וגו' ובתְּרָחור וגו', ויעו"ש במפרשים. יב"ן], וכיוצא בהם, והיו מתים מאותו חולי, הרי זה צרת ציבור, וגוזרין עליה תענית ומתריעין".

וברמ"א [שם] בשם הבית יוסף, וז"ל, "ובאלו החלאים, אינן צריכין שימותו בשלושה ימים זה אחר זה, כמו בדבר שהוא בא מכח שינוי האויר,

מסוכן, אבל כולם מודים שאם לא תיקח את החיסון זה יהיה יותר מסוכן. לגבי יום הכיפורים, הנפק"מ היא האם לאכול או שלא לאכול, אז אומרים לו תאכל, מכיון שמסוכן אם הוא לא יאכל. אבל בנ"ד, השנים אומרים לא לקחת את החיסון, א"כ אתה מכניס את עצמך לסכנה הרבה יותר גדולה, רח"ל. אין קשר בין הדברים.

אח"כ [באות ז'] אומר הרב י"ב ואזנר כך, אחד מהרבנים כתב דבר פלא, אף שבגמרא ובשו"ע כתוב שאסור להתרפאות מרופא גוי כי חשוד על רציחה, יש סברא דלא מְרַעֵי נפשיהו, שאינו רוצה לקלקל את מעמדו. אבל כאן, הרי ידוע לכל אחד, ועוד לא מצאתי מי שיפריך את זה, שהרופאים וכל יצרני החיסונים, יש להם חסיון שא"א לתבוע אותם, א"כ אין כאן לא מרעי אנפשיה, כי יודעים שלא יקרה להם כלום.

הוא טוען, מה אתם אומרים? שישנה חזקה לא מרעי נפשיהו? חזקה שרופא אומן לא מרע נפשיה, ולכן אפשר לסמוך עליהם שאומרים לקחת את החיסון? אבל, מה איכפת להם? הם סידרו מראש שאין אפשרות לתבוע אותם. הם לא מפחדים מכך. לא יפטרו אותם.

אולם חושבני, כי העניין של לא מרע נפשיהו, זה אינו עניין התלוי אם יענישו אותם, אם ישימו אותו בבית סוהר בגלל התרופה הלא-טובה שהוא נתן. בנ"ד זה לא עניין של עונש, ולא הכסף, אלא הכבוד. ידוע ומפורסם כמה חשוב לרופאים הכבוד, שלא יראו ויתברר שהם עשו טעות כזאת. בשביל הכבוד שלהם, הרופאים מסוגלים לסכן בני-אדם רח"ל. טוב שברופאים לגיהנם. החשש שלהם הוא, אם ייצא עליהם שם רע. זהו יסוד הדין, של לא מרע נפשיהו, וכדלקמן.

הגמרא מסכת עבודה זרה [דף כ"ו ע"ב, כ"ז ע"א] דנה, לגבי עיר שאין בה רופא יהודי שיכול לעשות ברית מילה, ישנו רק רופא גוי, האם הדבר מותר? או יכול להיות, שהגוי ח"ו יסכן את התינוק, יעשה אותו כרות שפכה. תוך כדי

אלא מתענים ומתריעים על אלו החלאים מיד". ובמשנ"ב [שם ס"ק י"ח] בשם הריטב"א דעכ"פ בעינן שיהיו מתים מאותו חולי שלושה אנשים, ואז נתחזק החולי לממית, רק שאין צריך לזה שיהיה דוקא בשלושה ימים כמו בדבר, אלא ביום אחד או יותר, מתעניין ומתריעין עליו. אך מסיק המשנ"ב, "אכן לפי מה שמבואר בב"י בשם הירושלמי מוכח דלעניין אסכרה, אפילו לא מת ממנה רק אחד, מתעניין עליו. ונראה דמ"מ דוקא כשירד חולי זה להרבה אנשים, אף שלא מת עדיין רק אחד מהן, צריך להחמיר וכדמשמע לשון השו"ע", ע"כ.

ומפורש בזה, דחולי כזה המתפשט אצל הרבה אנשים, ובפרט אסכרה, סגי במה שמת אחד מזה, ומתפשט אצל הרבה אנשים, מתעניין עליו. ולא מדין דבר, אלא מדין שמתריעין על החולי. ואין לך חולי גדול מזה. וגדר מתפשט אצל הרבה אנשים כמו הקורונה וכו'.

הוא טוען, כי זה לא דבר, זאת אינה מגיפה, שהרי ישנם כללים מה נחשב 'דבר'. אבל זה מדין 'חלאים', שהרי כתוב בשלחן ערוך וסימן תקע"ז סעיף ה', כי זהו אחד מן הדברים שמתעניין עליהם, 'מתעניין על החלאים'. אם ירד חולי לאנשים. ובבית יוסף כתב, שבוזה לא צריך שימותו שלושה אנשים זה אחר זה, כמו בדבר, שהוא בא מכח שינוי האויר, אלא מתעניין ומתריעין על אלו החלאים. דהיינו, לגבי דבר ישנם כללים, שימותו ג' חולים בזא"ז וכו', אבל לגבי העניין של חלאים, זהו גדר אחר. כי הדבר, בא מכוח שינוי האויר.

לפענ"ד, ישנו כאן ערבוב של מושגים. ונכון שחלאים זה יותר חמור.

צריכים לדעת, כי זה כן דבר, כפי שאמרנו, וזאת כן מגיפה. 'דבר' פירושו מחלה מידבקת, מלשון הפסוק [דברים כ"ה, כ"א] יִדְבֶק יִיָּבֶן אֶת הַדָּבָר [מִרְן שְׁלִיט"א אומר ב'כינוי': 'בו' את הדבר], דהיינו שמדביקים. וכבר הסברנו באריכות מה בדיוק ההבדל ביניהם, והבאנו פירושים שונים.

בדורות שעברו, הרופאים לא ידעו להגדיר הדק היטב את המחלה, מכיון שלא היו המכשירים הרפואיים שבזמנינו. הרפואה כיום השתכללה פי אלף, ממה שהיה בזמנם. בזמנם ראו שהמחלה באה מן האויר, ולא ידעו מה זה? מה יש באויר? לכן אמרו, יש עיפוש באויר. למרות שרואים אויר כרגיל, ישנו משהו באויר. כי הם ראו, הבינו שהאנשים קולטים את המחלה מן האויר, אבל לא ידעו להסביר ממש. כך היו אומרים אז הרופאים.

אפשר לראות זאת בכל הספרים, מי שיפתח את עיניו. הבאתי את זה בעבר [בשיעור מוצש"ק שמיני התש"פ] למשל בשם המבי"ט בספרו בית אלהים [שער התפילה פט"ז] וז"ל, ומפני שראיתי בענין הדבר, שנתפשט בפי כל ההמון, גם החכמים, בפרט חכמי הטבע, שענין המגפה הוא הפסד האויר במקום שהוא מסכות ידועות, ומתערב הוא עם אויר הנשאף לאדם ומזיקו, באופן שמקרבים הדבר לטבע וכו'. וגם כי חכמי הטבע אומרים כי הויית האויר עצמו הוא בדרך טבע וכו'.

גם הבית יוסף שהבאנו לעיל כותב, שזה מכח שינוי האויר. הם הביאו, את מה שהרופאים היו אומרים בזמנם. אלו המושגים שלהם. גם בשיעור מוצש"ק עקב התש"פ [דף 15] הבאתי כך, בשם ספר צרור המור, 'הרופאים אומרים שהוא מעיפוש האויר'. דהיינו, שישנה זוהמא באויר. הרופאים אז, לא ידעו להסביר מהי המחלה. הם התחילו להבין רק קצת. וכן הבאתי בשיעור מוצש"ק ראה התש"פ [דף 4] בשם ספר זכר דוד, 'צרבת מכוה בעיפוש האויר'. הם חשבו, שזהו שינוי באויר.

אבל בעצם, האויר עצמו לא השתנה. מה שהאנשים מדביקים האחד את השני, זה רסיסי רוק. וירוס, נגיף. זה כמו בשפעת. וכיו"ב. א"כ בעצם זה כן 'דבר'. הרב קארפ הכניס זאת כביכול זה חלק מן החלאים, אבל זה בכלל לא נכון, זהו בכלל אינו המושג.

שערי יצחק – השיעור השבועי

ויום, המנהג הזה מתפשט ומתקבל בכל מדינה ומדינה עד קצות הארץ, ולא נשמע ולא נראה מכשול ותקלה לשום אדם, גדול וקטן, כי הוא דבר שאינו מזיק לעולם, עמדו גם זקני ישראל ותופסי התורה בדור הזה, והתירו זה לכל ישראל עפ"י התורה וכו', יען הוא בטוח בחדש עליון מכל מכשול ומכל דבר רע וממקרה רע, כאשר העיד הנסיון היומי מאלפי רבבות בני אדם בכל יום, זה כמו שלושים שנה. לכן התחיל להתפשט המנהג הזה גם בתוך בני עמנו, עכ"ל.

שמעתם? שלושים שנה, בדקו הדבר אצל אלפי רבבות בני אדם, ורק אז התירו את הדבר.

כפי שאמרנו, אם רוצים לחכות שלושים שנה, אינני יודע כמה יחסנו... אסור לפתוח פה לשטן.

אומר הרב קארפ, הרי לנו כיצד היתה התייחסות גדולי ישראל לחיסון.

א' המתינו זמן רב [כשלושים שנה]. ב' בדקו הדבר אצל כל מדינה ומדינה עד קצות הארץ בכל העולם כולו. ג' וכשראו שלא הזיק הדבר אפילו לאחד, מגדול ועד קטן במשך זמן רב, אז התירו גדולי ישראל את הדבר.

אך צריכים לדעת, ספר הברית מדבר לפני כמאתים ועשרים שנה, אז היתה תקופה שלא היו טלפונים ולא פקסים ולא כל התקשורת העצומה והמפליאה שישנה כיום. מה שעשו אז בשלושים שנה, עושים כיום בשלושה חדשים, או בשלושה ימים, או בשלוש שעות. אין מה להשוות בכלל. באמצעות הטכנולוגיה כיום, מה שאז לקח כ"כ הרבה זמן, לוקח כיום זמן קצר ביותר. זה לא דור של חמורים וסוסים, עגלות ומרכבות שנוסעות ממקום למקום. הידיעות בעולם, באות באופן שוטף, מקיף באופן מדהים. אין בכלל מה להשוות את החיסונים היום בזמנינו, הם עשו בצורה מהירה, מה שבעבר בודאי היה לוקח המון זמן. הדבר אינו שייך. אני מתפלא, כיצד הוא משהו.

והנה הוא בעצמו סותר את עצמו בהמשך דבריו, שכתב בזה"ל, והנה מצד הדין עלינו להתענות ולהריע, אך ידוע מש"כ הפוסקים דבזמן המגיפה צריך לשמור ביותר מזג האויר שבגוף, ולא להתענות. לכאורה, אם זאת מחלה, אז למה אתה מביא את ה'דבר'? אדרבה, אתה צריך לשאול על עצמך. למה לגבי חלאים, הפוסקים לא כתבו שתענית זה מזיק? הוא לוקח ותופס את החבל בשני ראשיו. לגבי דבר, כתוב שלא לעשות תעניות – כך כותב המגן אברהם, והביאוהו כל האחרונים – כי אם יצומו אזי אדרבה, המחלה תתגבר יותר. נו, א"כ למה לגבי חלאים זה לא כתוב? אתה דן ואומר שזה מדין חלאים, ובכל זאת אתה אומר לא לצום כי זה יזיק. אבל למה הפוסקים לא כתבו זאת, לגבי חלאים? התשובה היא, כי חלאים זה דבר אחד, ודבר זה משהו אחר.

בקיצור, ישנו כאן ערבוב של שני מושגים. ואדרבה, זה כן דבר. וההבדלים שישנם, הם רק בגלל שינויי המציאות.

הזמן קצר, ולכן צריך לסיים את הנושא, ולהביא דבר אחרון.

בהמשך דבריו הוא כותב כך, ההתייחסות לחיסונים אצל גדולי הדורות, מצינו בספר הברית שהוא מקור נאמן אצל כל שלומי אמוני ישראל, ובהתייחסו למגיפת האבעבועות-דרוח שהיתה בשעתה. וכאשר באו אז החיסונים למחלה זו כתב [שם במאמר י"ז עמ' שכ"ט] וז"ל, אמנם כעת בדורינו נתחדש בחדש עליון רפואה חדשה המגן ומציל את האדם ממחלת הפוקאן (האבעבועות) וכו', וכבר ניסו זה אלפי רבבות בני אדם וכולם יצאו בשלום ולא מת אפילו אחד בכל אלה.

כפי שאמרנו מקודם, הדבר אינו מדויק, אבל מהלעשות שבזמנם לא יכלו לדעת, האם אפי' בעיר אחרת מתו מכך. בכל אופן, זה כמעט בבחינת 'לא מת אפילו אחד'.

ממשיך ספר הברית וכותב, ויהי כראות חכמי ישראל שהדבר בדוק ומנוסה מאד, ובכל יום

לגבי מה שספר הברית אומר, 'כל מדינה ומדינה עד קצות הארץ בכל העולם כולו', זה בודאי מוגזם, הדבר אינו מדויק, אולי 'רובו ככולו'.

בהמשך כותב הרב קארפ שליט"א, ומה שאומרים שהצעירים ימתינו ולא יתחסנו רק הזקנים, הנה כאן ראינו כמה איננו יודעים כלום. כי דוקא הזקנים ביותר ראינו שניזוקו מאד בדבר, כי אין להם כח לעמוד בזה. וביותר נשמע על שני בתי אבות בירושלם עיר הקודש שלא היו שם כמעט חולים, ומאז שעשו החיסונים רבו אצלם החולים, ואף הובהלו חולים רבים לבתי חולים.

שמעתם? זהו דבר מבהיל, למי שקורא זאת. שני בתי אבות בירושלם, עשו חיסונים, ורבים מהם הגיעו אחר־כך לבית חולים.

אבל אולי נשאל שאלה. למה בשני בתי אבות דוקא, ובירושלם דוקא? אינני יודע. וגם אני לא נביא. ולא בדקתי. אבל אולי יש להם שם מטבח משותף, אולי האוכל לא היה טוב, שמא התקלקל וגרם להם נזק. איני מבין, מהי הטענה? היום מישוהו אמר לי, שבבית אבות בבני ברק, עשו חיסון לשפעת, לא לקורונה, וארבע עשרה מהם שם חולים. חיסון של שפעת. מה, אז לא יכול להיות שחיסון יזיק? בודאי שידוע כי החיסונים לפעמים גורמים לנזקים מסויימים, ואפילו למות בר מינו, אבל אי אפשר להביא מכך ראיה נגד כל העניין.

למסקנא, כפי שאמרנו בשיעור הקודם, הדבר הראשון – החיסון האמיתי – זה שאנחנו נתקן את עצמינו, נחזור בתשובה שלימה. זהו הדבר העיקרי. מה שנעשה חוץ מזה, זאת רק בבחינת השתדלות, מבחינת התורה מה שצריך.

לפי הידוע לי, מפי אנשים המכירים את הנושא ומומחים בדברים הללו, קראתי ושמעתי, אין ספק שגדולי ישראל שליט"א שאמרו להתחסן, הם יודעים מה שהם אומרים. אמנם אי אפשר להגיד, שחייבים להתחסן, אבל לפי כל מה שידוע, אין בכך סכנה. אבל, אי אפשר להגיד

כי בטוח שאין בכך סכנה, בזמנים רחוקים. יכול להיות, שישנן סכנות.

ח"ו מדברים על עקרונות, ודברים כאלה. א"כ שהאדם יעשה חשבון, אם כבר יש לו ילדים ונכדים וכו', ואצלו מצד זה, הדבר אינו מסוכן, וברור שח"ו הוא יכול להסתכן יותר בלי החיסון, הסכנה שלו קרובה יותר מדברים אחרים, בדברים שלא יכולים כעת לברר אותם, דברים שצריכים לקחת זמן, שאולי הם יתבררו במשך הזמן.

ואכן יכול להיות דברים כאלה, אין הכי נמי, בודאי שיכול להיות. אי אפשר להגיד לאדם, לאלץ שיתחסן. אולי כדאי לחכות ולראות. אינני יודע עד מתי צריכים לחכות, דיברנו בשיעור הקודם עד חודש אדר, אבל אינני יודע מתי הדברים האלו יתבררו, אינני יודע האם זה מספיק. יכול להיות, ח"ו חששות רחוקים, למי שהדבר נוגע אליו, מי שעדיין אין לו ילדים, אולי זה יהיה.

אבל מה שברור הוא, שהסכנה מן הקורונה הרבה יותר קרובה, מבלעדי החיסון. א"כ האדם צריך לעשות את חשבון הנפש שלו. אם אותו אדם חושש, אם בכל זאת הוא פוחד, על הצד שאולי זה יהיה, אז שימתין קצת. אבל מצד שני, הוא לא יכול לזלזל בכל השמירות האחרות. דהיינו שהוא צריך לשמור את עצמו, לשמור מרחקים בין האנשים, ולהיות עם מסיכה, וכפי שאמרנו גם את השמירות הרוחניות, והסגולות שהבאנו, הפיג"ם אותיות מגיפ"ה. צריך להתפלל, ולהיזהר בכל הדברים, ואז אם הוא חושש כי אולי ח"ו יתברר בעתיד דברים שאיננו יודעים, אזי אפשר להבין את זה. אבל בסך הכל, הסכנה היא רחוקה. מלבד זה הפסוק אומר [משלי ט"ז, י"ז] קָסָם עַל שְׁפִי מֶלֶךְ, בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל פִּי. מה שגדולי ישראל אומרים, מאן מלכי רבנן, זה כמו קסם. קולע אל השערה. אין שום טעות. גם אם קיבלו ידיעות מוטעות, התשובה שלהם נכונה. כנודע מביאור הגר"א על ספר משלי שם, ואולי עוד נרחיב על כך בס"ד. קל וחומר בנ"ד שהם לא

כעת, ממשלות רבות השקיעו מיליארדים בחברות התרופות כדי לעודדם להשקיע את המשאבים הנדרשים. הקורונה יצרה אילוצים שגרמו לארצות הברית וגרמניה להקצות הון רב.

במחקר של חברת פיזר למשל השתתפו בסך הכל 43,448 אלף איש. מחציתם קיבלו את החיסון ומחציתם האחר את חיסון הדמה (פלצבו). הניסוי הראה כי מדובר בחיסון עם 95% יעילות (לאחר קבלת 2 מנות החיסון) ואין תופעות לוואי נדירות. תופעות שכיחות כמו אודם, כאב מקומי או אפילו חום – עלולות להיות בכל חיסון. בתקופת הניסוי נפטרו ששה אנשים. 4 מתוכם היו דוקא אלו שקבלו חיסון דמה ורק 2 קיבלו חיסון אמיתי ובדיקות העלו כי לא נפטרו כתוצאה מהחיסון.

הניסוי לא דילג על שום שלב באישור החיסון והוא נעשה בדיוק כמו חיסונים או תרופות אחרות בהתאם לכל הכללים המחמירים שדורשים ב-FDA. נכון שחיסונים אחרים וכן תרופות מקבלות אישור רק לאחר כעשור. אך ההתקדמות הטכנולוגית לצד ההתגייסות העולמית שינו את המצב הנוכחי. למשל, בעבר, כדי לזהות הקוד הגנטי של אדנוה ווירוס או רטרו ווירוס לקח כשנתיים. רק אחרי הזיהוי אפשר להתחיל לבדוק אופציות חיסון. היום יש אפשרויות מהירות יותר. את ווירוס הקורונה הצליחו לזהות במעבדה בתוך שבוע בלבד. הנה חסכנו שנתיים. עד כאן.

דברים הללו שראיתם רק זה עתה בערב שבת קודש, שכנעו אותי הרבה, ולכן – ובצירוף דברים נוספים – שיניתי דעתי ממה שאמרתי בסוף השיעור הקודם.

*

והשם ברוך הוא ישמור עמו ונחלתו מכל נגע ומכל מחלה, שומר עמו ישראל, וכפי שנאמר פי אָנִי יְיָ רַפְאֵךְ, אֲכִי־ר.

אמרו זאת בקלות, אלא אחרי בירורים, והוכח כי בעצם הסכנה היא רחוקה. אפשר להגיד שזהו בדיוק המצב.

צריכים לדעת כלל, בכל החיסונים ישנן סכנות. כל החיסונים שאנחנו בעצמינו עברנו, לא שאלו אותנו בתורת ילדים, אבעבועות, חצבת וכד', יש כאלה שזה הזיק להם. מעטים. וכעת פחות או יותר המצב הוא אותו הדבר, ואי אפשר להגיד לאנשים תחכו שנים, כי ח"ו מי יודע אם יהיה למי להגיד זאת. לכן, יפה שעה אחת קודם.

*

נביא כתוספת לשיעור, מספר קטעים מתוך דברי ר"א פירר נר"ו, יו"ר עזרה למרפא, חרדי בר סמכא עולמי בענייני רפואה, שהתפרסמו בחוברת 'עמי' בארצות הברית, זה מקרוב ממש, המחזקות את האמור לעיל.

במשך תקופה ארוכה מאוד חקרתי ודרשתי, עקבתי אחר כל הפרסומים המקצועיים בעולם בנושא החיסון. שוחחתי עם רופאים העוסקים בנושא ועוד ועוד, והגעתי לכלל מסקנה כי אין סכנה בלקיחת החיסון וכי הדבר הנכון הוא ליטול את החיסון. גדולי ישראל מכל החוגים והעדות ביקשו ממני לרדת לעומקם של דברים כמה שידי מגעת. ולאחר שפרסתי בפניהם המסקנות, הם בקשו ממני לפרסם דעתי ולבהיר שזו גם דעתם ובשםם ולפיה יש לקחת את החיסון. זה הדבר הנכון לעשות.

הטכנולוגיה בה משתמשים החברות פיזר ומודרנה אינה טכנולוגיה חדשה. כבר לפני שלושים שנה התגלתה טכנולוגית זו, לפני 18 שנה אף בוצע הניסוי הראשון בבני אדם. ניסוי שנעצר, לא משום תופעות לוואי קשות, אלא בעיקר משום שלחברות המפתחות לא היה מספיק כלכלי להשקיע את ההון הדרוש.

היצרנים לא השקיעו את המשאבים הנדרשים, משום שכל עוד והיה מדובר בחיסונים המותאמים לחלק קטן מאוכלוסיות העולם – פיתוח הטכנולוגיה לא היתה רווחית עבורם.